

మణిమండిరము

కవయిత్రి.

శ్రీమతి మణిరామచంద్రరావు

శ్రీ రస్తు

మణిమందిరము

అనుపద్యకావ్యము

శ్రీమతి మణిరామచంద్రరావుగారిచే

రచియింపఁబడితి

మామగారిని, తండ్రిగారికిని

అంకిత మియ్యఁబడినది.

శా.వి. శక. 1881 వికాస సంవత్సరము ఆషాఢ పృథ్వికావళి

వెల రు.

సర్వస్వామ్యసంకలితము

★
వేషనల్ ప్రింటర్స్,
గూడూరు.

తొలి పలుకు

మణిమందిరము అనగా మణియమ్మ నివసించు గృహమని యర్థము. అట్టిమణిమందిరానికి శ్రీ మహావిష్ణువును అతిథిగా పిల్చుచే కథానుక్రమము ఆ ప్రభువు సమస్త దేవతాబృందముతో కదలిరాగ. నాభావత జనులకు చూపుటే. నాథుభిలాష ఈ దైర్ఘ్యమునకు నా అయి దేకుల కాల్యదశలో చూచిన శ్రీ మహావిష్ణు దర్శనమున్నూ. స్వప్నానుభవములున్నూ తోడ్పడినవి. భాషాజ్ఞానములేనందు వలన నెన్నియో భాషములు జీర్ణించిపోయినవి. మాటలపచ్చుచున్నవిడ్డ మధ్యమధ్య పదాల వైచిన పదములకు ప్రీతితో పెద్దవారు పూర్తియర్థము గ్రహించురీతి పండితపర్యులు నాభావములను పూర్తిగా అర్థముచేసి కొనగలరని ఆశిస్తున్నాను. మణిభావమణులు అనుగ్రంథముయొక్క ఆవిష్కరణ సందర్భములో కవులు పాఠకులు నాకిచ్చిన ప్రోత్సాహమే యంత త్వరలో ఈకావ్యము చేయుటకు తోడ్పడినది. మఱల అట్టిప్రోత్సాహమే నాకు లభించగలదని ఆశించుచు మీదీపనలఁ గోరు, అల్పభావాల

(ఆంధ్రసోదరి)

మణియమ్మ.

విజ్ఞాపన

—అక్షరము—

పండితపద్యులకు నమస్కరించి, అల్పభావాల ఆంధ్రసోదరి మణియమ్మచేయు పిజ్జా ప్తి బాషలోనేమాత్రము కృషిసల్పనినాకు, కేవల దైవికముగా కలిగిన, కవితానాహిని. కట్టజాలక వ్రాసెడు ఈ చిన్న మాటలలోదోషములున్న. తమ విజ్ఞానముతో సరిదిద్దుకొని, మెఱుగును పెట్టి గలరనియు, తమభావములు వ్రాసి ఈ మణిమందిరమును చిన్నగృహమును పెద్దసౌధముగా, అనగా (మణిమందిరమును చిన్నబొత్తమును మహాకావ్యముగా భావించగలరనియు) మీవిజ్ఞానవాక్కులతో దీవించగలరనే కోరికతో ఇందలిపాఠ్యత కవిపద్యులకే వదలివేయుచున్నాను. నాపట్టుక స్థలము తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో రాజమహేంద్రవరము గాన సచ్చటి వాడుకభాష దీనియందెక్కువ కానుపించును. మీభాషాజ్ఞానము ముందు ఓసమాలను బోలు ఈ చిన్న పదములను చూచి హెళనచేయక చంటి బిడ్డ మాటలుగా నెంచిక్షమించగలందులకు వేడుచున్నాను

ఇట్లు
ఎల్లప్పుడు మీదివనలకోరు,
అల్పభావాల ఆంధ్రసోదరి
మణియమ్మ.

పండితాభిప్రాయములు

ఆస్థానకవి బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి
శ్రీ రస్తు.

“మణిమందిరము”

★

ఇది మణియమ్మవ్రాసి తన తండ్రిగారికిని మామగారి కిని గృతియిచ్చిన గ్రంథమణి—“అల్పభావాల ఆంధ్రసోదరి మణియమ్మ” అని తొలిపలుకులో నామెవ్రాసికొనినది. గాని నాకుమాత్రమట్లు కానిపించుటలేదు. మహాభావములెన్నో యిందు కానవచ్చుచున్నవి. “రమ్మరమ్మయ్య మణిమందిరానికనిన పలుకవేలయ్య? పరమాత్మ! పంతమేల?” అను మకుటముతో నానావిధములైన చక్కని భావములతో గ్రంథమంతయు వింతగా సాగించినది. అల్పభావములుగల దాననని వ్రాసికొనుట అహంభావనిరాకరణమే యనుట నిశ్చయము.

పూర్వకపులు తమగ్రంథములలో దేవుడు స్వప్న దర్శనమిచ్చి గ్రంథము కృతియిమ్మనినట్లు వ్రాయుట సత్య దూరమందురు. వారీమెస్వప్న పృతాంతములు విన్నచో నన్నియు నిజములేయని తోచకమానదు. ఈమెబాల్య

మందుఁ దనతండ్రిపట్లఁ దానుజూపిన భావాతిశయము వర్ణనా
తీతము విజ్ఞానప్రదుఁడుతండ్రి గావున నిటఁదల్లిం బేర్కొనమి
దోషమునాఁబడదు. తనకు స్వప్నానుభవమున నైనభావ
ములు భాషాజ్ఞానములేనందున జీర్ణించిపోయినవని చెప్పుచు
వానిని మాటలునేర్చుచున్నబిడ్డ నడుమ నడుమ విడిచిన
పదములఁ బెద్దలు ప్రీతితో బూర్తియర్థము గ్రహించినట్లు
పండితవద్యులు నాభాషములను బూర్తిగా నర్థముచేసికొనఁ
గలరని యాశించుచున్నాను. అనిచెప్పిన వాక్యమెంత
గంభీరముగానున్నదో చిత్తగింపుడు.

ఈమె లోగడ “మణిభావమణులు అను గ్రంథము
ప్రాసెనట! దానిపేరుంబట్టియె యది మణియని తెలయు
చున్నది. ఇట్టినామములు తమ గ్రంథములకుం బెట్టియే మహా
కవులు తమ మేధాశక్తిని బ్రకటించుకొందురు. మఱియు
నీసతి తనబుట్టుక రాజమహేంద్రవరమున ననియు అక్కడి
వాడుకభాష నాభాష యనియు, ఓనమాలంబోలు నాయీ
చిన్ని పదములంజూచి హేళనముచేయక చంటిబిడ్డమాట
లుగానెంచి తమింపువేడుచున్నా”ననియె. ఇందు రాజ
మహేంద్రవరభాషయనియు, ఓనమాలవంటి నామాటలను
టలో నెంతభావగాంభీర్యములున్ననో పండితులు గ్రహింపుం

గలడు. రాజమహేంద్రవరమే భాషకుఁ బుట్టినిల్లు, ఓనమాలకే భక్తపండితలోకము బహువిధములఁ బాటుపడుచున్నదని తెలుపుచున్నాను.

ఈమె గ్రంథాదిని సరస్వతిస్తుతి చేసినది “రాత్రి మాయమ్మనుబోలి వచ్చితివి, ఎందుఁబోయితివి. నిన్నుఁ గని పెట్టుటకు నేను బమ్మెరపోతరాజునా? అన్నదహా! “తోడ బుట్టువు చందానఁ నోడనున్న గణపతయ్యకు నేనిప్పు గారెలిడుదు” ఇది గణపతిస్తుతి గారెలు తినుటకు తప్పకవచ్చుననియే నామతి. ఓహోకవులారా! మీరుగాని మీపూర్వులుగాని గణపతికిట్లు గారెలుపెట్టినారా? లేదు లేదు. ఇది యేక్రొత్త పోకడ!! మఱియును దేవతాస్తుతులన్నియు నేదో యొక క్రొత్తతనమును బోధించుచునేయున్నవి. చూడుడు చంద్ర వర్ణనము.

“బాలమనసుల నవ్వించుభాగ్యరాశి
భువిని వెన్నెలఁ గాయించు పుణ్యమూర్తి
మామలకుఁ దాతలంద్రులమామయైన
చందమామకుఁ గేల్కొడ్డు సంతసమున”

“బాలమనసుల నవ్వించు” అనఁగా తల్లి తన పిల్లనెత్తుకొని దానికిఁ జందమామను జూపుచూ, చందమామరావే! జాబిల్లిరావే! బువ్వఁదినిపోవే! ఇత్యాదులు పలికె

పిల్లలు నవ్విచి చూపితు రీవిషయమిట సూచితము లోక
మున కంతకును మామ (పోషకుడు) గావునఁ జందమామ
యని ముద్దులొలుకు సుద్ది. యిది కాదందురా? ఎన్వరనఁ
గలరు? చెంచువాండునగు నాటవికులు భర్తను మామ
యందురు. ఇంక రాజమహేంద్రవర నర్థనము చూడుడు.

రంగై న బంగారు రాజమండ్రి

రత్నాలపేటిక రాజమండ్రి

రమ్యరత్నాలుగలకొండ రాజమండ్రి

ఈ పదములెంతో ముద్దులుమూట గట్టుచున్నవి.
ఈమె తన వంశమంతయు నొక్కపద్యమున తాత తాత
మొదలుకొని తనవరకుంజెప్పినది. ఇట్లుచెప్పట యసా
మాన్యమే. ఈలోద నతండ్రినెట్లు సంబోధించుచు నెట్లు
రంజనచేసినదో! చుచువు డామోదజనకంబగు.

1 చందమామయ్యకథనాకుఁ జక్కచెప్పు

కన్నతండ్రికి నేనెప్పు కరముమోడ్తు

2 చుక్కలెప్పుడు పుట్టెనో సూర్యుడెట్లు

కొండమీదికి నెక్కెనో గోటుగాను

3 దేవుడెట్లులు పుట్టించె దేశమంత

4 భుజమునందు నన్నిడికొని బుజ్జగించి
భాగవతపద్యరత్నాలు పఠనచేసి
జోలపాడంగనాకప్పు జోగురారంగ
నిదురఁబుచ్చెడు నాన్నకే నిడుదునల్లులు॥

5 కాసులమ్మణ్ణి నాన్న ! ఓకన్ననాన్న
చేతనెత్తెడు నాన్నకే జేజెలిడుదు॥

ఇట్లుముద్దులుమాట గట్టునట్లు తనకు నాన్నకుంగల ప్రేముడి కరుణారసంబు వెల్లివిరియుచున్నట్లు పెక్కుపద్యములు, పెక్కువిషయములం బేర్కొనుచు నిందువర్ణింపఁబడినవి. అవి చదువువారి కానందబాష్పములు రాలకమానవుమఱియు తన బాల్యమెట్లు నడచినదో 30 దవ పద్యమందు చెప్పబడినది అదియొక్కటిచాలు సీమేపేర్కొని బేర్కొనుటకు తార్కాణ మగుచుండు, 31 వ పద్యములో తండ్రిగారు తనకుఁ జెప్పిన కథలన్నియు నెన్నో తెన్నుల విన్నవించుట కెన్నవచ్చునని చెప్పుచున్నాను. మఱియు ననేకవిషయము లీ గ్రంథమందును పోద్ధాతముగా మునుమున్ను విన్నవించినది. ఇట్లు సామాన్యముగాఁ గవులు వ్రాయరు. ఈవ్రాత బంగారుపూతయై గ్రంథమునకు మెఱుఁగు దెచ్చినది. తన మామగారినిందుఁ బేర్కొనుచు చెప్పిన 44 వ పద్యము హృద్యమందునో? జగదేకవేద్యమందునో? చెప్పఁజాల.

ఈమణిమంధిర గ్రంథమునందు రమ్మరమ్మయ్య మన
మందిరాని కన్న మకుటముతో స్థిరపద్యములు హృద్య
ములుగాఁ జెప్పబడినవి. ప్రతిపద్యమందు నేదోయొక
యపూర్వార్థమున్నట్లుగాఁ బేర్కొనబడుచున్నది. కథలో
7 వ పద్యమున సంసారమును నెద్దుబండినెక్కి బాటసారిని
పోవుచుండఁగా క్రోధమును కోలుపులివచ్చి కాండ్రుమనుచు
సహనమును నాబండియెద్దును జంపఁజూడఁగా ఆయుధములు
లేని దాన దానిం గాఘాడుకొట్టిని కలఁతపడుచు గరుణింప
రమ్మని నిన్నుఁ బ్రార్థించు రమ్మరమ్మయ్య” ఇట్లు 100
పద్యములు దేవో విశేష విషయముల పెట్టడించుచునే
యున్నవి. మఱియొకరెండు మూడు పద్యములు 87 వ
పద్యము “దేవుండవీవని కావరమ్మని పిలుచుటలేదు భారత
స్త్రీలకుఁ బతియైదైవముగాని యితరములమాట యేమిటికి?
నిన్ను దైవముగాఁ గాక తండ్రిగాఁ బిలుచు. నన్ను తన
యగా నెంచిరమ్మ అనివ్రాయుట యెంత విజ్ఞానమో పెద్ద
లూహింతురుగాక.

90 వ పద్యము “మజ్జిగలో నేన్నయంటనట్లు సంసార
మందున్న దాననేను” కట్టెలో నగ్ని కానఁ బడకుండునట్లు
కాలంబు గడపుచుంటిని కలాలకీట న్యాయమున కుమారీ
తక్ర నవనీతన్యాయము. కట్టెలో నగ్నియు నట్టిదే.

91 న పద్యము భారత దేశములో భాగ్యవంతులు
 బిరుదు బంతులు వేసిన వేలు వేదకేతులు పండిత ప్రకాండు
 లుండఁగా వీరిలో నేల్పురాలనైన యింటిని నేను నాయుంటిలో
 బ్రహ్మచేయ నీకు జన్మతనమా? నీవు భక్తికి లొంగెను బంధు
 వైనచో శిష్యురమ్యమ్యుఁ ఁ ఇట్లు గ్రంథమంతయు వ్రాయుటకు
 పండితులకుగాని సామాన్యులకు సాధ్యముకాదు. సామాన్య
 వేద్యనేర్చిన యొకస్త్రీ ఇట్లు వ్రాసినదనుచో నామె పూర్వజన్మ
 పుణ్యపాసన మరచిదనియు నామెకు స్వప్న ద్వారమున
 నీక్షర సాక్షాత్కారమగుచుండునని చెప్పనగుచున్నది.

ఇట్లు గొప్పవిశేష విశిష్టమైన యీ గ్రంథము చదివి
 నప్పుడు నాకు పరమానంద మధికమగుటఁ జేసి యిందునేవేని
 శబ్దార్థదోషములున్నచో లేవో విచారించుట కిష్టతలేక
 పోయినది. ఏవేని స్వల్పదోషములున్నచో చదువరులే నవ
 రించుకొనవచ్చును. ఈగ్రంథమందపే చెఱకు నకు వంక
 యెంతదోషమగునో అట్లేయై పరిగణింపఁ బడవని నాయభి
 ప్రాయము పాఠకులెల్లరును దీనికిఁ బ్రాశస్త్యము గలిగించఁ
 గలుగుదురనియే నాయాశయము ఇట్టిగ్రంథము రచించిన
 యిక్కవయిత్రీ మణికాయురారోగ్య భాగ్యసాభాగ్యంబులు
 పరమేశ్వరుఁడా ప్రసాదించుగాకయని సర్వదా ప్రార్థించు
 చున్నాను.

రాజమండ్రి }
 20—6—59 }

ఇట్లు.
 శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి.
 రాజమండ్రి ఆస్థానకవి

గీతాపండిట్ వేదాంతవిభారద,

ఉ. వే. శ్రీమాన్ కాంచూరు కృష్ణమాచార్యులు

శ్రీమతి మణిరామచంద్రరావు. అను నీకవయిత్రీరత్న మునకు పూర్వపుణ్యవశమున బాల్యమాదిగా దేవతా పరిచయము దేవతాసాక్షాత్కారము స్వప్నానుభవములున్నట్లు ఈమణిమందిర పద్యములె తెలుపుచున్నవి. ఆచనపుచేతనే “తొడఁబుట్టువు చందానఁ దోడనున్న గణపతయ్యకు నేనెప్పుగారెలిశును” ఇట్టిహాస్యక్తులతో నిందాస్తుతులతో దేవతాస్తుతులు మొదలు కావ్యమున నక్కడక్కడ కొన్ని విషయములు వర్ణింపఁబడినవి. ఇట్లే లక్ష్మీ సరస్వతుల యెడ న్యాయ నిష్ఠురోక్తులు ఇంద్రునియెడ చూపోపమితనము మన్మథునియెడ దౌష్ట్యము. వెల్లడింపఁబడినవి. అది జన సామాన్యమునకు దేవతానిందగాఁ దోచును. కాని అదియు నెక్కువ చనపుచేతనేయని యెఱుంగనగు కొన్ని పద్యముల యందు మీదేవతలు మాభారతీయులు అనుసంఘభేదముల నేర్పఱచి తనకుగల దేశాభిమానమును వెల్లడించుటయు వారియందును తప్పుల గుర్తించుటయు గలదు మరియు స్వసంఘమందును “తనుజూడగాఁజైన త్రాగుబోత్తె నను సతికి నీతులుసెప్ప సాహసించు” అని తప్పులను నెత్తిచూపు టయు గలదు. ఈమె మోమోటమిలేని నిష్పక్షపాతినియగు కవయిత్రీతిలకమనవచ్చు. ఇట్టి ధైర్యమునకు ఈమెసాధిం

కవి తనకు వోచినదివ్రాసి ప్రపంచములో పడ
 పేయును. విజ్ఞులు దానిని చవిచూచి, జూచి, రుచులజూడఁ
 దెప్పుదురు. కథావస్తువు చందశ్శాస్త్రము, ప్యాకరణము,
 అలంకారవిశేషములు కవితాగానమునకు ముఖ్యాంగములు.
 కాని యీ శృంఖల విహారము భక్తి కననసరము. భక్తి
 యన్నది ఈశ్వరుని స్వరూపము. పరమపవిత్రమైనది. దాని
 ననగాహన చేసికొని మననముచేసికొనుటయే అట్లుతెరించు
 టచే మావస్తుని జీవిత పరమావధి. ఈరీతినినుసరించి జన్మ
 సార్థక్యముచేసికొన్న శ్రీమతి మణియమ్మను నేనెంతయు నభి
 నందించుచున్నాను. ఈ సాధ్వీకలము ప్రసరించిన మణిమంది
 రాన పరమదయాపయోనిధియైన పరమాత్మ దేవుఁడభివసించి
 లోకకళ్యాణ మొనర్చుగాత!

మ॥ కృషిలోన న్నవితాకళన్తుజబలోఁ ద్రదేకోద్ధతి స్వర్తకో
 న్నివ ధీచాతురి సంతతాభ్యుదయని శ్చ ద్విద్రస్థితిన్గన్న సం
 తుషితస్వాంతులు మత్కులీనులు యశోఁ శ్చ దుద్దాభి
 రాకాసుధా

సుషమాపూర్ణల వాక్ప్రసాదము శుభ శ్చ స్ఫూర్తిస్మణి
 నోప్పించుతన్.

మకాం మదనపల్లి }
 28.6.59 }

ఇట్లు.
 గో. వె. నరసింగరావు.

G. V. NARASINGA RAO M. A. B. L.,
R. D. O.

Madanapalle

శ్రీమతి సుంకర మణియమ్మ రచించిన “మణిమందిరము” నామూలాగ్రముగఁ జూచితిని. కథావస్తువు కవయిత్రి తీవ్రతపస్సు, ఆధ్యాత్మికావేదన, అసదృశవ్రతాభ్యుతేజః పరమవస్తు దర్శనార్థ మువ్విభులూరు మంజులాభిలాష చిత్తమీశ్వరాయ త్తమైనపుడు, భక్తిపారవశ్యమైనపుడు, బ్రహ్మనంద పులకితమైనపు డయాచితముగ ననివార్యముగ, హఠాత్తుగ నిర్మల గంగాస్రవంతి వడువున హృదయమందిరము వెలువడు అమృత వాక్సందోహమే మణిమందిర నిర్మాణము.

ఈశ్వరస్వరూపమును సహస్రవిధముల సృష్టించి, దోహదమొనర్చి సుమహోలల నూగించి జోలలలాలించి, తన మణిమందిర ప్రాంగణమున కాహ్వనించి, సర్వస్వము దోచుకొమ్మని, దొరవునీవని, పాలించుకొమ్మని ప్రాధేయపడు పరమభాగవతురాలి యావేదన మణిమందిర స్వరూపము.

సత్త్విదానందస్వరూపమును సంపూర్ణముగ మనోవీధినధిష్ఠింపించి, మాటలచే నెఱుకలచే, మననములచే దరిఁజేరఁగరాని శుచిననుష్ఠించి పుష్పాంజలితో మోకరించి, భవబంధవిమోచనకై నిరంతరకృషిసల్పి యల్లలాడు దీనురాలి దాసోహమే మణిమందిర ప్రవచనము.

తోను సాక్ష్యంబు” ఇత్యాదులచేత పాతీవ్రత్యమునకుమించిన
 శక్తిలేదని ఈకలికాలమున సీసమయమున నిట్టివైర్యముతో
 సాటించుటకు పైగుణపంచకమే యీమె కీశక్తిసంగినదని
 చెప్పకతప్పను. పండితులకు సైతము శిరఃకంపనము గలిగించు
 సీలలితభావముల సులభములగు పాడుకమాటలో నిమిశ్చిన
 యీ పద్యరత్నములు ఈమెగారి పవిత్రతాసూత్రముచేతనే
 కూర్చబడినవి. ఈకావ్యము మేలిమి బంగారుతోఁ గట్టిన
 రత్నాభరణము వంటిది అనుట అతిశయోక్తికాదు. అది
 యెల్లరకు శిరోభూషణము కాకతప్పదు ఈకవయిత్రి కీశ్వరుఁ
 డాయురారోగ్య భాగ్యములను అన వద్యమగు విద్యను
 అనర్గళమగు కవితను ప్రసాదించుగాకయని అసర్వేశ్వరునే
 ప్రార్థించుచున్నాను.

నూ దూ ద }
 27-6-59

ఇట్లు,
 డా॥ కృ. ఆచార్య.

చిన పవిత్రతయే కారణము 34 పద్యములో “నామని
 యందున నదివలె బ్రవహించె వరపవిత్రత యను వరద
 యొకటి” అని పవిత్రతాశక్తి వక్కాణింపఁ బడినది.
 మఱియు ప్రతిన అనుశీర్షికలో 61 వ పద్యమున గురువు
 దైవము దల్లి తండ్రి అను లోకోక్తుల తత్వార్థము వెల్లడింపఁ
 బడినది 61 పద్యమున 1 పవిత్రత, 2 పతిసేవ, 3 పాపభీతి
 4 పరచింతన 5 పెద్దల యనుగ్రహము గలదాననైనచో
 నీవు వచ్చెదవు “రావడేనియు నిన్నింక రచ్చకీడ్చి పరువు
 వీతును. అని నాటినది. ఈ పంచామృతములె ఈమె
 ధైర్యము నింతగాఁ బోషించినవి. ఇట్టి భక్తురాలికి అమృత
 తుల్యములు అభినవములైన భావములవిర్భవించుటలో
 నాశ్చర్యమేమున్నది! త్యాగయ్యగారు “తరాన లేనిపరాకు”
 “ననుపాలింపనడచివచ్చితివో!” గగనానికిలకు బహుదూరం
 బనినాడో? అను నీభావరసగర్భితోక్తుల నెల్లువ్రాసిరి! భక్తి
 చేతనే ఆభక్తిలేని పండితులు కొండల పిండిచేసినట్లు ప్రచం
 డములైన పదతండంబుల జోడించగలరు. కాని వారి కీరసో
 క్తులు రాగలవా? మణిమందిరము 82 వ పద్యములో అన
 సూయా పాతివ్రత్యమును వెల్లడించుచు “బుజ్జిపాపలఁజేసి
 జొజ్జనింపె” “మాతృమూర్తిగ నింతలోమరచినారె! అను
 కమ్మని పలుకులచేత లోకములోని మహిళామాతలకు ఉత్తేజ
 మొసంగినది. 35వ పద్యములో “సూర్యుని నిల్విన సుమ

V. R. NARLA,
EDITOR

ANDHRA PRABHA,
MADRAS-2.

“ మ జీ మం ది ర ము ”

*

అప్రయత్న రచనలోని నిసర్గసౌంద
ర్యాన్ని పుణికి పుచ్చుకొన్న ఈ కావ్యం
రసజ్ఞతోకం హార్దామోదాలను సంపా
దించుకొన గలదనడంలో సందేహంలేదు.

— నల్ల వెంకటేశ్వరరావు.

26-6-59

మణిమండిరాహ్వన శతకములోని పద్యమణుల సచ్చటచ్చట స్థాలీపులాకన్యాయముగఁ దిలకించు భాగ్యమబ్బి నందులకెంతయో సంతసించుచున్నాను. కవయిత్రిగారి స్వప్నానుభూతియు లక్ష్మీసరస్వతులందుగల బద్ధానురాగ భక్త్యావేశాది పవిత్రభావ పరంపరలప్యంగ్య వైభవ వైచిత్రీయే యిందితివృత్తముగను రమణీయార్థ ప్రతిపాదకముగను, నిందాస్తుతులు, వక్రోక్తులు మొదలగు చమత్కార జనకమగు పౌరాణిక గాథా విమర్శనలతో సీతకకాన్య మొక యపూర్వాలంకారమును మహిళామండలికీ కవయిత్రి వలెనే సనుకూర్చుచున్నది. కవితాశైలి ధారాళమును, సరళముగను సులభముగనుండి బహుజనోపయుక్తముగ నున్నది. ఇట్టిగ్రంథములు విశ్వమానవ కల్యాణమును జేకూర్చునట్లును, సత్యధర్మాహింసలను బ్రోత్సహించునట్లును మఱికొన్ని వ్రాయుటకు శ్రీమతి మణిరామచంద్రరావు గారికి దీర్ఘాయురారోగ్యములు దైవము ప్రసాదించుగాక!

గూడూరు }
10.5.59 }

G. విద్వాన్ రామకవి

1 గ్రేడ్ పండిట్

S. M. G. హైస్కూల్

శ్రీమతి సుంకర మణిరామచంద్రరావుగారు రచించిన “మణిమందిర” మను గ్రంథమును జూచితిని. ఈకవయిత్రీ తనకు రమావాణులు సహచరులని యటనటఁ జెప్పికొనుట నిక్కువముగ నే తోచుచున్నది. అదృష్టవిశేషమున నీ బిడకు మంచిభావములు స్ఫురించినవి. ప్రతిపద్యమున నేదేనొక చమత్కృతి. నిందాస్తుతి పతితలకు గోచరించును. మానవ కల్యాణమునకు పవిత్రతయే ప్రధానకారణమని యీగ్రంథము చాటుచున్నది.

ధారనిసర్గసరళమై పామరులకు సహిత మర్థావగతి గల్గించుననుట సహజోక్తి. పరమేశ్వరుఁ డాయురారోగ్యము లిచ్చి యంతకన్న మెఱుంగైన కృతులీయమచే రచింపఁ జేయుఁగాక.

గు డా డ }
10-5-59 }

కె. సి. జయచంద్రశాస్త్రి.
పాహిత్య విద్యాప్రవీణ సంస్కృత పండితుఁడు,
బోర్డు హైస్కూలు.

శ్రీమాన్ బి. రంగాచార్యులు,

కోమటి, విద్వాన్

B. H. School,

GUDUR, (Nellore)

శ్రీమతి S. మణిరామచంద్రరావుగారి:- కవితనవనన
భావలలితమని ఈమెరచించిన మణిభావమణులు అను
గ్రంథమే సాటుచున్నది. ప్రకృతము సరళ సుందరముగు
తైలితోడను, పిరచితమైన నీ మణిమందిరమును సంపూర్ణ
ముగించి బంపితిని. ఇందులోని కల్పనలు అపూర్వములు
పూర్వజన్మ సుకృత పరిపాకముచే కవయిత్రికి లభ్యమైనవియే
గాని సామాన్యుల కందరానివి. ఈ పాత్రమంతయు నిండా
స్తుతిలతోఁగూడి, భగవదాహ్వానరూపమై, భక్తిబంధురమై
యలరారుచున్నది.

ఈ సాధ్వీమణి మున్ముందు భారతనారీ హృదయ
రంజకములగు రచనలఁజేయుచు ఉత్తమ కవయిత్రి కాఁగల
దని విశ్వసించును. శ్రీ మణియమ్మగారికి అందులకు వలయు
సర్వశక్తిని ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాదులను, ఈ మణిమంది
రేశుఁడొసగుగాక.

గూ డా డ

5-7-1959

}

ఇట్లు,

బి. రంగాచార్యులు.

శ్రీ పదాల రామమూర్తి
విద్వాన్
B. H. School

గూడూరు
10-7-59

చ॥ నినుగనిపెంచి విద్యలను శ నేర్చినతండ్రికి వైద్యతల్లి జం
డని వినుతింగడించిన మ శ హామతిసీపతిఁ గన్నతండ్రికిన్
గొనబుగఁ గావ్యకన్యనిడ్రకూరిమివారి ఋణంబుగీర్చుకొం
చును ఘనపుణ్యయోగమున శ సూరులుమెచ్చుగఁ
గీర్తిసొందవే

మ॥ అకలం కస్థిరభక్తితోఁ జనవుతో శ నత్యంతసంప్రీతితో॥
ప్రకటన్నేహభగమ్మతో నలుకతోశ్రవైకుంఠలోకేశుఁ ద
ప్పక మాయుంటికి రమ్మరమ్మనుచు నా శ హ్వనించు
నీహృద్య ప
ద్యకదంబంబుఁ బఠించుచో మదిని బ్ర శ హ్మనంద
ముప్పొంగదే॥

కవయిత్రీమణి! నెనుక మీ మణిభావమణులు అను
గ్రంథముయొక్క ఆవిష్కరణసభలో ఊణఊణ మభినవానం
దంబుఁ గలిగించు నాగ్రంథమందలి నూత్నభావములు నాచే
నపుడేరెండు పద్యములఁ బలికించినవి వానినిఁగూడ నిటఁ
బొందు పఱచుచున్నాను.

మ॥ కవయిత్రీమణి! నీదుభావమణులకొక గావ్యంబు
 వీక్షించితికొ
 సవిమర్శంబుగ నేమిసెప్పుదును యుగస్మద్భావనానల్ప శ
 క్తివచోధోరణి తీరు తీయముల జాత్ర తీయంబులింపొందగాఁ
 శ్రవణానందమొనర్చు దత్కృతి పవి శ్ర తత్త్వండు
 బోధించుచుకొ॥

మ॥ నుతవేదాంత విశారదుండయిన కాంశ దూర్కృష్ణమా
 చార్య పం
 డిత కవ్యగ్రణి ముద్దు పెండ్లికొడుకై శ నీకావ్యకన్యామనః
 పతియయ్యెకొ గవయిత్రీరో! యిదిమహా శ భాగ్యంబు
 వృద్ధంచు నెం
 చితో యేడుల్పదునొండులోపలి వయ శ స్సే నీదు
 జామాతకుకొ॥

శిష్యుఁ
 పదాల రామమూర్తి.

శ్రీమాన్ ముదివర్తి కొండమాచార్యులు

విద్వాన్

B. H. School

GUDUR

10-7-59

శ్రీమంతురాలు మణియమ్మగారు నిర్మించిన మణి
మందిరము మిక్కిలి మక్కువతో కనుగొంటిని వర్తమా
నాంధ్రరచయిత్రీ లోకమున నీమె సముచితస్థాన మలంకరింప
గలదనుటలో నెట్టిసందియములేదు.

ముదివర్తి కొండమాచార్యులు.

విద్వాన్

కృతజ్ఞత

సీ॥ రాజమహేంద్రాన శ రత్నంబునానొప్పి
 కవినార్వభౌముడన్ శ ఖ్యాతిగాంచి
 భారతంబునువ్రాసి శ ప్రఖ్యాతిగన్నట్టి
 ప్రతిభతోనొప్పిన శ పండితుండు
 మణిమందిరములోకి శ మక్కువతోఁజని
 చూచెనునందలి శ చోద్యములను
 కృష్ణశాస్త్రియుగాంచి శ విష్ణునికొలువును
 పరవశంబునుజెంది శ పలికెన్ట్లు

తే॥గీ॥ మఱచె తనగొప్పననఁగను శ మాయగాదె
 పొగడెపాండిత్యమునులేని శ పాలతినన్న
 మనుమరాలిగ నెంచెనో శ మదిననంగ
 కృపనుదీవించె శ్రీపాద శ కృష్ణశాస్త్రి.

సీ॥ గట్టిపాండిత్యంబు శ ఘనతయునుండిన
 గర్వమించుకలేని శ కవిపరుండు
 వాణియిచ్చినధార శ వంకరగాకుండ
 ఛందస్సుజెప్పిన శ శాంతిపరుండు
 మణిమందిరములోకి శ మక్కువగాఁజని
 పాలుపొందుశ్రీకృష్ణ శ కొలువుగాంచి

యంచున్న దేవత శ లందర పరికించి
నాకుబంధువులంచు శ నతఁడెఱింగి

తే॥గీ॥ తనయగానన్న తలచియు శ తగువిధాన
మెచ్చెనెంతయొ ప్రీతితో శ మేలటంచు
చెప్పెభావాలయందున్న శ గొప్పలెంచి
ఘనుడు కాండూరి కృష్ణార్థ శ కవివరుండు.

సీ॥ సంస్కృతాంధ్రములందు శ చక్కనికృషిసల్పి
విద్యానుబిరుదుల శ వెలయుచున్న
కవినహోదరులెల్ల శ ఘనతరదీవెనల్
పంపుటచూడనా శ భావమందు
నటనకుదిట్టయా శ నలువరాణియెవారి
మనసునందుననిల్చి శ మాయజేసి
గర్వమన్ బీజంబు శ గట్టిగానాలోన
నాటింపతలచెను శ నాకుదోచె
పండితుల్ పొగడుట శ భారతికేయిచ్చి
దీవెనలన్నియు శ తీసికొంటి

తే॥గీ॥ పంచివేసితికాని నే శ పంచకున్న
నెట్టుభరియింతు నింతటి శ గట్టిబరువు
న్యాయమందరొకాదేని శ నరసిమీరు
పరమపండితవర్ములు శ పల్కవలయు.

ఇట్లు పండితవిధేయరాఱు.

శ్రీమతి, సుంకర మణిరామచంద్రరావు.

శ్రీ కృష్ణాయ నమః

మణిమందిరము

దేవతాస్తుతి

క॥ శ్రీవ్రాసిన శుభమిచ్చును
శ్రీవేడిన నంత లోనె శ శ్రేయముగలుగున్
శ్రీవరుసనె సిరులుండును
శ్రీవర్ణము గావ్యమునకు శ త్నమముగాదే 1

ఉ॥ అమ్మరొరమ్మనంచునిను శ నారడిచేసితినంచ రాత్రిమా
యమ్మను బోలివచ్చితివిశయంతటప్రిప్పియు కాళ్ళనొవ్వగా
దుమ్ములు రేగునట్లునను శ తొందరఁజేసియు నెందుబోతి? నే
బమ్మెరపోతరాజునటె శ భారతినిన్ గని పెట్టిపట్టగన్. 2

తే॥ గీ॥ శ్రీలుచిందెడు చిరునవ్వు శ స్నేహమొలుక
నేనుజేసెడుపనులందు శ నేర్పునిచ్చి
తోడఁబుట్టువు చందానఁ శ దోడనున్న
గణపతయ్యకు నేనెప్పు శ గారెలిడుదు. 3

తే॥శ్రి॥ మనసునందలి కోర్కెల శ మర్మమెఱిగి
 యడ్డుగల్పించి నొప్పించి శ యలఁతఁబెట్టి
 నామనోద్వేదా పరికింప శ నన్నువిడని
 యాదిశ క్తికిఁగై మోడ్తు శ ననవరతము. 4

తే॥శ్రి॥ సృష్టినొనరించి పాలించి శ నష్టపఱచి
 న్యాయనిర్ణయ మెఱుగంగ శ నటనసల్పి
 మనుజులందున మనుజులై శ మసలుచున్న
 ముగురుమూర్తులఁగేల్ మోడ్తు శ మోదముగను. 5

తే॥శ్రి॥ సతుల సౌభాగ్యదేవియో శ శంభురాణి!
 స్త్రీలశోభనదేవియో శ శ్రీరమాంబ!
 సర్వవిద్యల నొసఁగెడు శ శారదాంబ!
 అందుకొనరమ్మ నాదు న శ ల్పాంజలులను. 6

తే॥శ్రి॥ భారతీయుల పాలిటి శ బంధులార!
 దేవలోకనివాస సు శ దీప్తులార!
 యష్టదిక్కులనేలెడు శ నన్నలార!
 కరుణదీవించుడయ్య నే శ కరముమోడ్తు. 7

తే॥శ్రి॥ చీకటులుచీల్చి చెండాడి శ చిత్రమొదవ
 తూర్పుదిక్కున నుదయించి శ నేర్పుమీర
 మమ్ములేపుచు మహిలోన శ మహిమజూపు
 కర్మసాక్షికినేనెప్పు శ కరము మోడ్తు. 8

తే॥గీ॥ కాలమనసుల నవ్వించు శ భాగ్యరాశి
భువిని వెన్నెల కాయించు శ పుణ్యమూర్తి
మామలకు తాతతండ్రుల శ మామయైన
చందమామకు కేల్ మోడ్తు శ సంతసమున.

9

తే॥గీ॥ అణువు మొదలుగ నాకాశ శ మంత్యమనఁగ
బ్రహ్మ తేజస్సు నిండియే శ పరగుచుండ
చేతులెత్తని ప్రాణికి శ చేటుగాదె
కానసృష్టికినేనెప్పు శ కరముమోడ్తు.

10

అద్వైతము

క వ యి త్రి చ రి త్ర

నీ॥ శ్రీదేవి వాసంబు శ శృంగార నిలయంబు
రత్నాలపేటిక శ రాజమండ్రీ
రాజరాజేంద్రుండు శ రాజ్యంబుచేసిన
రంగైన బంగారు శ రాజమండ్రీ
కవినన్నయాఖ్యచే శ గంటంబుఁ బట్టించు
రాజకవీంద్రులశరాజమండ్రీ
గోదావరీనాద శ గుంభితక్షేత్రంబు
రత్నాలదీవి యీ శ రాజమండ్రీ

తే॥గీ॥ రమ్యకవులకు వాసంబు శ రాజమండ్రి
 రత్నవర్తక వైశ్యుల శ రాజమండ్రి
 రామరాజ్యమువంటిది శ రాజమండ్రి
 రమ్యరత్నాలుగలకొండ శ రాజమండ్రి.

11

సీ॥ పేరుగాంచినయట్టి శ పేపరుమిల్లుండె
 కోటిలింగాలునాన్ శ వాటియుండె
 దేవాలయములెన్నో శ తేజరిల్లుచునుండె
 గౌతమఋషివర్య శ ఘట్టముండె
 ఆంధ్రకేసరివంటి శ యాంధ్రులు చదివిన
 మునిసిపల్ హైస్కూలు శ ఘనతనొప్పె
 కోటలోపలియంచు శ కోటకావలియంచు
 కోటగుమ్మంబంచు శ గుర్తులుండె

తే॥గీ॥ దాననుండిరి మాతాత శ దండ్రులెల్ల
 అదియె నాజన్మభూమియై శ నమరెజగతి
 బాల్యమంతయు గడపిన శ భాగ్యభూమి
 రమ్యరత్నాలు గలకొండ శ రాజమండ్రి.

12

సీ॥ శ్రీపాదశాస్త్రినా శ చెన్నొందు చుండెడు
 కవిసార్యభౌముండు శ కలఁడు కలఁడు
 శాంతహాపముదాల్చి శ శ్యామలాంబ యనంగ
 గ్రామ దేవతచూపు శ కరుణ గలదు

సంస్కృతబోధల శ చక్కని విద్యల
కాంగ్రెసు భవనంబు శ కలదుదాన
ఆర్డుగాలరొకటి శ యందంబుగానుండె
కళలిచ్చుకళలెన్నో శ కలవుదాన

తే॥గీ॥ గాన కోవిదులెందరో శ ఘనులుగలరు
ఆటలందునమేటులు శ నందుగలరు
అదియెమెట్టిన యింటికి శ నమకుచూరు
రమ్యరత్నాలుగలకొండ శ రాజమండ్రి.

13

సీ॥ తవ్వల వంశంబు శ తగుపేరుగాంచెను
బలిజవంశములందు శ ప్రతిభగాంచి
తాత తరాలుగా శ ధరకీర్తిగాంచిరి
యగ్రహారములుంట శ నధిపులనుచు
నాకు ముత్తాతయకా శ నాగన్నయనగను
తండ్రి తండ్రినిగన్న శ తండ్రియతడు
తాత వీరాస్వామి శ ధన్యులై నలువంటి
నాతండ్రిగారికి శ నాన్నయాయె

గీ॥ అతడుగాంచెను నల్లర శ ననుగుసుతుల
చూడకృష్ణయనాగేశ శ సూర్యరంగ
రావుపేరులనొప్పిరి శ రమ్యగుణులు
తలపరంగరావనువారె శ తండ్రినాకు.

14

సీ॥ సీతమ్మ యనంగను శ తాతమ్మ నాకాయె
 గౌరమ్మ నాన్నను శ కన్నతల్లి
 గౌరమ్మసీతమ్మ శ ఘనకీర్తి గాంచిరి
 ధర్మాత్మరాండ్రని శ ధరణియందు
 అన్నదానముచేసి శ మన్ననల్ పొందిన
 మగువలంచును వారిఁ శ బాగడుచుండ్రు
 తెలిసినవారెల్ల శ తేటగాఁజెప్పంగ
 వినియుంటి నాబాల్య శ వేళయందు

తే॥గీ॥ అట్టితవ్వల వంశంబు శ పట్టినేను
 రంగరావనుపేరున శ రమ్యకవిత
 నెఱుగు నాతండ్రినుడులన్ని శ మెఱుగులేక
 చెదలు కొఱుకంగ యవియన్ని శ చెదరిపోయె. 15

తే॥గీ॥ చిన్నతనమాట నాకప్పు శ కన్నతండ్రి
 గారికవితల దాచంగ శ నేరనైతి
 అంత్యదశయును వారికి శ నపుడెవచ్చె
 వారికబ్బంబు నెలువడు శ వసతి తొలగె. 16

తే॥గీ॥ ఊహా తెలిసిన దాదిగా శ నుర్వీయందు
 అడుగు చుండెడు నవియెల్ల శ నపుడెయిచ్చి
 ప్రేమతో పెంచినట్టి నా శ పితృమూర్తి
 కన్నతండ్రికి నేనెప్పు శ కరముమోడ్తు. 17

తే॥గీ॥ చిన్నప్రశ్నల వేయుచు శ చెంతవిడక
చందమామయ్యకథనాకుఁ శ జక్కజెప్పు
మనగ నాకథజెప్పుచు శ మందలించు
కన్నతండ్రికి నేనెప్పు శ కరముమోడ్తు. 18

తే॥గీ॥ చుక్కలెట్టులు పుట్టెనో శ సూర్యుఁడెట్లు
కొండమీదికి నెక్కెనో శ గోటుగాను
ననెడు ప్రశ్నలకెల్లను శ నపుడెసెప్పు
కన్నతండ్రికి నేనెప్పు శ కరముమోడ్తు. 19

తే॥గీ॥ దేవుఁడెట్టులు పుట్టించె శ దేశమంత
అలపురాదయ్య యోనాన్న శ యతనికన్న
అపుడె పకపకనగుచును శ నంతఁజెప్పు
కన్నతండ్రికి నేనెప్పు శ కరముమోడ్తు. 20

తే॥గీ॥ బయట పదిమందిలోనుండి శ పలుకుచున్న
నిదురవచ్చెను నాకని శ నేనుబిలువ
సెలవునిండని స్నేహితుల్ శ చెంతనుండి
యపుడెవచ్చెడునాన్న కే శ యంజలిడుదు. 21

తే॥గీ॥ బుజమునందున నిడుకొని శ బుజ్జగించి
భాగవత పద్యరత్నాలు శ పఠనఁజేసి
జోలబాడంగ నాకప్పు శ జోగురాగ
నిదురఁబుచ్చెడు నాన్న కేరనిడుదునతులు. 22

తే॥గీ॥ కాసులమ్మణి నాన్న! ఓ శ కన్ననాన్న!
 కథలజెప్పుదు రమ్మను శ కమ్మనైనఁ
 వచ్చిరానట్టిమాటల శ వంపులరసి
 చేతనెత్తెడు నాన్నకే శ జేజెవిడుదు.

23

తే॥గీ॥ రాజుకూతురు కథజెప్పు శ మోజుమీర
 రాజుకూతురులాగనే శ రమ్మముగను
 నాన్ననేర్తును నరునది శ నాల్గువిద్య
 లనిన నవ్వెడునాన్నకే శ వినఁజేతు.

24

తే॥గీ॥ అపుడెయధ్యాత్మ రామాయశాదిగీత
 ములను జెప్పించెగాన వృశద్ధులనుజేర్చి
 భారతంబును బాగుగ శ పఠనఁజేసి
 కథలజెప్పెడి నాన్నకే శ కరముమోడ్తు.

25

సీ॥ మిన్నువిరుగుచున్న శ మీదబడుచునున్న
 తలయెత్తిచూడని శ తలఁపునాది
 తిట్టిన పొగడినగట్టిగా విననట్టి
 మందమైనటువంటిశ్రమనసునాది
 కష్టంబుసుఖమును శ కనుగొనఁ జాలని
 మ్రానునుబోలినశ్రమతియినాది
 ఆకలియనుచునుశనమ్మదగ్గరనైన
 నడిగి తిననియట్టిశ్రజడతనాది

పే॥గీ॥ అట్టినారీతులనుగని శ పెట్టి చూచి
 వెజ్జితల్లి యటంచును శ విసుగునెఱుంగ
 కుండ నామీదచూపుచు శ నిండుప్రీతి
 కసరు తెరుగరునన్నెప్పు శ కన్నతండ్రి.

26

నీ॥ నాకువచ్చెడి కలలోనాన్నతోఁజెప్పంగ
 నద్భుతంబుగ నన్ను శ నరయువారు
 కలలోన కొండపై శ కలదు నాకొకమాత
 ఆయమృనాకోర్కె శ లమరదీర్చు
 ప్రతిరాత్రిపేచీలు శ పడకనుండియులేచి
 అమ్మతీర్చెను నంచు శ యలుకతోడ
 మీరెవ్వరునునాకు శ నేడుగానీవద్దు
 అమ్మయే యిచ్చును శ ననుచుబల్కి

తే॥గీ॥ చిన్నకోపంబు దాల్చెడు శ నన్నఁజూచి
 కరముచేనెత్తి ముద్దాడిరకొతుకముగ
 అమ్మరావమ్మ ననుగన్న శ కొమ్మయనుచు
 నన్ను నవ్వించువారు మానాన్నగారు.

27

నీ॥ బడినుండివచ్చుటగడియైన నాలస్య
 మగునేని మనసున శ దిగులాజెంది
 నొకరులనుబంపి శ నాబడివరకును
 మనసుండఁ బట్టక శ మరియువారె

ఎదురుగనచ్చియు శ నెన్నాల్గొచూడని
విధమున నన్ జూచి శ వేడ్కపడుచు
నాచేయిఁ బట్టుచు శ నాప్యాయ మొదవగా
నడిపించుకొనివచ్చిరకడుముదాన

తే॥గీ॥ అమ్మయేటికి నాలస్యమయిన దనఁగ
ఆటజెప్పిరి కోలాట శ పాటతోడ
ననఁగ నాచేతపాడించి శ నవ్వుకొనెడు
కన్నతండ్రికి మించినశ్రుతులుగలరె.

సీ॥ ఎండకాయుచునుండ శ వేసవికాలంపు
గాడ్పులు చెవిసోకి శ కాల్పుచుండ
బడికి వెళ్ళెడు నాకు శ బలపాల పెట్టెలో
చిల్లరడబ్బులు శ చేతనైచి
నోరెండిపోవును శ దారిలో సోడాను
కొనిపుచ్చుకొనుమమ్మ శ యనుచుఁజెప్పి
మరునాడు కూడను శ మరల డబ్బులువేయ
పెట్టెతెరువ డబ్బు శ లట్టెయుండ

తే॥గీ॥ నపుడెయాశ్చర్యముగఁజూచి శ యనును నిట్లు
ఏమి తెలియనిపిల్ల నే శ నేమిసేతు!
బ్రతుకు దెరువును నెరుగని శ బాలయనుచు
తలఁచి చింతించువాడు నా శ తండ్రిగాడు,

సీ॥ మానాన్న నన్నంత శ్రమకు వత్తోఁజూడ
 మాయమ్మ నన్నొక్క శ్రమాటయనదు
 నాతోడబుట్టువుల్ శ్రమనురాగముగఁజూచి
 యాగరింతురు నన్ను శ్రమనధికముగను
 బంధువులందఱు శ్రమజాగుగా నేనన్న
 గౌరవించెడువారు శ్రమఘనముగాను
 చదువుజెప్పెడివారు శ్రమకుదురైన బిడ్డని
 వారితనయలాగె శ్రమగౌరవింతు

తే॥రీ॥ ఆటలాడెడు చెలులును శ్రమనక్కఱెల్ల
 లనఁగ చూచెడు వారెంతో శ్రమలక్ష్యముగను
 హాయిగొలిపెడు నాబాల్య శ్రమందు సౌఖ్య
 మెట్టివారికి రాదని శ్రమపట్టిచెప్పుదు. 30

తే॥రీ॥ అప్పుడుండిన మాయింటి శ్రమహద్దురీతి
 పరగ పదియేండ్ల ప్రాయంపు శ్రమబాల్యమందె
 బడికి వెడలుటమానిన శ్రమపడతినేను
 వినుఁడుచెప్పుదు నాదగు శ్రమవంతగాధ. 31

తే॥రీ॥ నాన్నచేర్చుము హైస్కూలు శ్రమనందుననుచు
 నేనుపేచీలఁ బెట్టంగ శ్రమనేర్చుగాను
 మగువ నీతొలదెల్పు కు శ్రమమారిశతక
 పద్యములఁజెప్పి బోధించు శ్రమబాగుగాను. 32

సీ॥ ఆసతీయన నూయరయందాల కథఁజెప్పి
 సీతమ్మ కథనంతఁ శ జక్కఁజెప్పి
 చంద్రమతీదేవి శ చందమంతయుఁజెప్పి
 సుమతిగాధను నున్న శ సాంపుఁజెప్పి
 దమయంతి కథనెత్తి శ ధర్మమంతయుఁజెప్పి
 ఆస్వయంప్రభ కథ శ యపుడునెప్పి
 భారత కథలెంచి శ పతిభక్తియనఁజెప్పి
 వారిమించినవారు శ లేరటంచు

తే॥గీ॥ మనసునొప్పించకుండంగ శ మాటఁజెప్పి
 బుజ్జగింతురు గాని నే శ పోరుఁజెట్ట
 కోపగించరునామీద శ కొంచమైన
 కసరు పెరుగనివారు నా శ కన్నతండ్రి.

తే॥గీ॥ అంతలోననె మానాన్న శ యసులఁబాసె
 బాధతెలియని మనసుకు శ బాణమనఁగ
 నాన్నమరణంబునన్నెంతొ శ నలతబెట్టె
 దైవమాయల నేటుగంగఁ శ దరమె తలప.

తే॥గీ॥ అంతనాకేమితోచక శ చింతగాను
 బడికిపంపుడు నన్నని శ పట్టుబట్ట
 స్కూలుపాఠ్యాప్తురు డిట్లెట్లు శ శుద్ధయశులు
 శాంతినుండిరి నరసింహ శ శాస్త్రిగారు.

తే॥గీ॥ చదువుచెప్పట కొఱకును శ ముదముగాను
వారిబిలిపించిపెట్టిరి శ వై నముగను
జీతమనిగాక ప్రేమతో శ తాతవలెను
పాతములఁజెప్పె నాకంత శ పట్టుదలగ.

36

సీ॥ అంగ భాషను నేర్ప శ నపుడెఱుదలుపెట్టి
నాశ్రద్ధగని వాడు శ నయముతోడ
చింతించ వలదమ్మ శ యెంతేసివిద్యను
నేర్వంగవచ్చును శ నింటిలోన
ఇంగ్లీషుభాష నీ శ వెంతయొ వడినేర్చి
చదివి పరీక్షకు శ జనగవచ్చు
ననుచు దెల్పుచునాకు శ ఘనత మీరగఁజెప్పె
సూలుపై నలకొద్దు శ సూత్రములను

తే॥గీ॥ ఇట్టులెంతయుశ్రద్ధగా శ పట్టిచెప్పి
చక్కనైనట్టి శ్లోకాలు శ చదువుచుండి
దానియర్థంబు చెప్పెడు శ తాతబోలు.
నట్టి నరసింహ శాస్త్రికే శ నతులఁజేతు.

37

సీ॥ మావీధి గదిలోన శ మరియెవ్వరోగాని
శాస్త్రిగారినిఁ జూచి శ చనవుతోడ
పావుఘంటకులోనె శ పాఠంబు చదివెనా
యేమిచెప్పితిరని శ యెంచియడుగ

ననుభవంబున్నట్టి శ్రీ ఘనుడగునాశాస్త్రి
 పకపక నగుచును శ్రీ పలుకునిట్లు
 రానివారికివిద్య శ్రీ రాత్రియుపగతైన
 చెప్పిన వచ్చునా శ్రీ చిన్నపలుకు
 విద్యనేర్చుటకేను శ్రీ వెడలుటలేదయ్య
 జన్మాంతరావాస శ్రీ జడతనుండి

తే॥గీ॥ లేపుచుంటిని నామెను శ్రీ వీపుతట్టి
 యనుచు చెప్పితి నిన్ననే శ్రీ యతనితోడ
 ననుచు నవ్వుచు మరునాడు శ్రీ నాకుజెప్పు
 నట్టిసరసింహాశాస్త్రికే శ్రీ సతులఁజేతు.

సీ॥ పెద్దవారలువారు శ్రీ పిల్లగాఁజూడక
 మీరని పిలిచినన్ శ్రీ గౌరవింప
 తాతబోలినవారు శ్రీ తండ్రికిగురువులు
 మీరని నన్ బిల్వ శ్రీ మేలుగాదు
 అనిన నవ్వుచుశాస్త్రి శ్రీ యా నది నిజముమ్మ
 చిన్న పెద్దలులేవు శ్రీ చిత్తమునకు
 మీయందుభారతి శ్రీ మేళవించియెయ్యఁజె
 గౌరవించుట తప్పు శ్రీ కాదటంచు
 చిరునవ్వుతోవిద్య శ్రీ గరపినయటువంటి
 సరసింహాశాస్త్రికే శ్రీ సతులఁజేతు

తే॥ గీ॥ కొంత కాలము చదువందు శ కొరతలేదు
కానివిఘ్నంబు గలిగెను శ కర్మఫలము
కంటిలోదుమ్ముపడి వారి శ కంటిచూపు
కనుపడకపోయె వార్ధక్య శ కాలమాట.

39

సీ॥ అంతటనాలోన శ వంతెనుజెందితి
చదువుకు నోచని శ చానననుచు
గౌతమియనియెడు శ గ్రంథాలయమునుండి
పుస్తకాల్ తెప్పించి శ పొలునమీర
చదువుచుండియు నేను శ చక్కనై నటువంటి
భాగవతంబును శ పఠనజేసి
నరసింహశతకశం శ కరకృతలక్ష్మీ నృ
సింహుని నుతియును శ చెప్పుచుందు

తే॥ గీ॥ గీతచదువుచు కాలంబు శ గెంటుచున్న
పెండ్లిచేసిరి శాకస్థు శ పెద్దలంత
నింకనాయ త్తవారిదా శ యింటిరీతి
యదియుఁ జెప్పెద నికమీద శ నందముగను.

40

సీ॥ సుందరంబయినట్టి శ సుంకర వంశాన
రామయ్యనాయఁడు శ రత్నమసంగ
సాధుసంతర్పణ శ సతతంబు చేయుచు
రాజయోగంబున శ తేజ మొందె

యెట్టియులన్నియు శ్రీ నష్టంబులయినను
 ధర్మంబు విడువని శ్రీ ధన్యుడతఁడు
 పత్ని రామాయమ్మ శ్రీ ప్రతిసేయుపనులకు
 నడ్డంబు పలుకని శ్రీ యబలయట్టి

తే॥గీ॥ పావనంబైన దాంపత్య శ్రీ ఫలముగాను
 జనన మందిరినాపతి శ్రీ జనకులరయ
 ప్రతిభ గాంచిరి వైద్యాన శ్రీ ప్రముఖులనుచు
 స్వామి యనుపేర బరగు నా శ్రీ మామగాడు.

సీ॥ పదిమంది వత్తురు శ్రీ పలుకులబలమేమొ
 స్వామినాయఁడుగారి శ్రీ సఖ్యమునకు
 ఉచితంబుగావైద్య శ్రీ మోక్షుతో చేయంగ
 ధర్మాత్మ డాక్టరు శ్రీ దారులనిరి
 పేదలనందఱి శ్రీ బ్రేమతో చూడంగ
 కనికరంబున జాల శ్రీ ఘనతగాంచె
 అందఱు నమ్ముచు శ్రీ నాదరించుచునున్న
 మహానీయుఁడా నాయఁ శ్రీ డహహయనిరి

తే॥గీ॥ ధరణి సుంకరవంశమన్ శ్రీ తరువునందు
 స్వామియొక్క పుష్పరాజంబు శ్రీ సంభవిల్లె
 పలుదెసలు వీచెనాపుష్ప శ్రీ పరిమళంబు
 మరపురానట్టివారు నా శ్రీ మామగాడు.

సీ॥ సర్వంబు తెలిసియు శ గర్వంబు నెరుగక
 తండ్రిబోలినవారు శ ధన్యతములు
 సంస్కృతాంధ్రములన్నఁ శ జక్కనియభిలాష
 పండితస్నేహన శ నుండువారు
 మాయమర్కములేని శ మనసాప్పియుండుట
 గొప్పవారనఁగను శ నొప్పువారు
 వారియింటికి నేను శ శౌరవమొప్పుంగఁ
 బెద్దకోడలనైతి శ పేర్మితోడ

తే॥గీ॥ ఘనుల నా మామగారంత శ గారవించి
 తనయగానన్న జూచిన శ తగువిధంబు
 మాటు పడదయ్యె మనసును శ దాటుకొనదు.
 మరపురానట్టివారు నా శ మామగారు

43

సీ॥ మణియమ్మయనుచును శ మనసార బిల్చుచు
 సొక్కుచు ప్రేమతోఁ శ జూచువారు
 స్వల్పసేనకునైన శ నల్పసంతోషంబు
 పొందుచు పరులతో శ పొగడువారు
 తల్లిలాగునసేవ శ తెల్ల చేయునునాకు
 ననుచుచెప్పెడువారు శ నన్నుగూర్చి
 అధ్యాత్మకీర్తన శ లన్నియుపాడించి
 సంతసించెడువారు శ సంభ్రమముగ

తే॥గీ॥ పద్యముల్ శ్లోకములనన్ని శ పఠనఁజేయ
 సాచ్చమైనట్టి వాక్కని శ మెచ్చుకొనుచు
 తండ్రి మరపించగలవారు శ ధన్యులరయ
 మరపురానట్టివారు నా శ మామగారు.

44

సీ॥ నాపతి యంతట శ వరిగెవైజాగుకు
 వైద్య విద్యను నేర్చి శ వచ్చుకొంటకు
 పదము లొత్తెడువేళ శ పలుమారుజెప్పను
 బాగుగా చదువంగ శ పట్టుబట్టి
 జాబునువ్రాయుము శ శ్రద్ధగానీవని
 కన్నకూతురుమాడ్కి శ కాంచినన్ను
 చెప్పియు మరునాడు శ చెంతకుననుబిల్చి
 కమ్మవ్రాసితెమణి శ యమ్మయనును

తే॥గీ॥ చనవు నిచ్చియు నన్నెంతో శ ఘనతగాను
 తండ్రిలేరను లోటును శ తరిమెవారు
 నన్నజూచిరి యెంతయు శ మిన్నగాను
 మరపురానట్టి వారు నా శ మామగారు.

45

సీ॥ నాచిన్నతనమున శ నాతండ్రిగారును
 మామగారును నెంతో శ మైత్రితోడ
 రోజునకొకసారి శ మోజుగావచ్చుచు
 మానాన్నతో వారు శ మాటలాడి

ఏమాటయైనను శ నిష్ఠుంబుగాఁజెప్పి
 నలహాలనడుగుచు శ సరియెయనుచు
 పెద్దవారిగ నెంచి శ కొద్దియైననుదెల్పి
 గౌరవించెడువారు శ ఘనతమీర

తే॥గీ॥ మామగారును నాన్నయు శ మాటలాడ
 కాఁఫిత్రాగెను కాలంబు శ కాదు గాన
 చిక్కనై నట్టి మజ్జిగ శ చక్కదెచ్చి
 మామగారికినేసియ శ మక్కువగను.

46

తే॥గీ॥ పేరుయేమిటి నీదని శ ప్రీతిగాను
 నడిగినను పల్కునటువంటి శ నన్నుఁజూచి
 పల్కులేరావమీదగు శ పాపకనుచు
 నాన్నతోగూడి వారును శ నవ్వువారు

47

సీ॥ కాడ్లుతక్కువయట్టి శ కాలంబునందున
 మామగారు కొనిరి శ మంచికారు
 సాయంతనపువేళ శ చక్కగ కారులో
 రోగులచూడంగ శ నేగువారు
 వారిఁజైవరువచ్చి శ వాకిలిముందుకు
 సనుబిల్చి రమ్మను శ చనవుగాను
 జోడుతోమేజోళ్లు శ జోడించినేలేగ
 కారులో నాతండ్రి శ కాళ్ళకేయు

తే॥గీ॥ ఇంతలోమామగారెక్క శ వింతగాను
 నన్నుజూచుచు నవ్వుచు శ ననునునిట్లు
 ఎట్లు వచ్చెనుకాదును శ నెక్కుకొఱకు
 పిల్చినను పల్కనట్టి నీ శ పిల్లతాను.

48

సీ॥ నా శ్రోడ మాట్లాడ శ నామోషిగానీకు
 నాకారునెక్కంగ శ న్యాయమాన
 యనిచేయి బట్టియు శ ననుబిల్చినన్ గాని
 వారిదగ్గర గాను శ జరుగనేను
 మరునాడు వచ్చియు శ మాయింటకూర్చుండి
 మానాన్నప్రక్కను శ నన్నజూచి
 మూగదాయేమి మీ శ ముద్దుకూతురటంచు
 హేలగాననుజూచి శ గేలిచేయ

తే॥గీ॥ నపుడు నవ్వుచు నిట్లను శ నాన్నగారు
 నోరులేనట్టి బాలిక శ దూరమైన
 బడికి పంపగ కూడను శ భయమునాకు
 నెట్టిదనిచెప్పవారు నా శ వెట్టితండ్రి.

49

తే॥గీ॥ కొత్తవారలు కారు నా శ యత్తవారు
 అపుడుకూడను నాకర్మ శ యడ్డమయ్యె
 మామగారును మరణింప శ మనసునందు
 తగిలెరెండవ బాణంబు శ ధాటిగాను.

50

1958 సం॥ స్వప్నము : అంకితము

సీ॥ నెట్లారనుండంగ శ పిల్లలు నేనును
 చల్లని పంకాను శ మెల్లవైచి
 పదిఘంటలాయెను శ నిదురపొండనుచును
 కథలాపనేను న శ క్కాలమందు
 పతియేగియుండిరి శ పనిగల్గిదూరాన
 నిడదవోల్ మిత్రుని శ నిలయమునకు
 అపుడె నిద్దురరాక శ యటునిటుచొడ్లుచు
 గడచినకాలమే శ కండ్లదోచ

తే॥గీ॥ అంతదలఁచితి బాల్యంపు శ టాటలన్ని
 దలఁచినంత నె నాతండ్రి శ తలఁపు గలిగె
 తండ్రిబోలిన వారలు శ ధన్యులయిన
 మామగారును నాకప్పు శ మదికిరాఁగ.

51

తే॥గీ॥ వారలుండిన నేనెంతో శ వాసిచెంది
 భువిని రాణింతుననుచును శ బుద్ధిగలుగ
 అట్టివారల ఋణమునే శ నెట్టుదీర్తు
 ననుచు దలపంగ నామది శ నలతఁజెందె,

52

తే॥గీ॥ శాంతినిలయాలు గట్టియు శ సత్రములను
కట్టియూయంగఁ జాలిన శ కాంతగాను
నునసునూహలఁ కృతిగనే శ ఘనతకూర్చి
తండ్రిమామల పాదాల శ దండనిడుచు.

53

తే॥గీ॥ అనుచుఁ దలఁచితి మనసున శ నంతలోనె
కలఁతఁజెందిన నేనపు శ కనులుమూయ
వీధితలుపును తట్టుచు శ వింతగాను
పరిచయంబుగ పిలిచిన శ పరుగుతోడ.

54

సీ॥ గబగబ వెడలి నే శ గడియతీసియువేగ
వచ్చిన వారిని శ గ్రుచ్చిచూచి
గడపదాటియు వారు శ గదిలోకివచ్చిన
మూన్ పడి నానోట శ మాటరాదు
మానాన్నప్రక్కను శ మామగారుండిరి
చోద్యమాయెను నాకు శ చూడగాను
చిట్టచివరకట్లు శ చేరునగనుపించు
పేముకుర్చీలెత్తి శ ప్రీతివైచి

తే॥గీ॥ కండ్ల నెత్తుచు వారిని శ గాంచిన-త
నన్నుచూచుచు చిరునవ్వు శ నాట్యమాడ
ఁచుకూర్చుండనేనంత శ నచటి కరిగి
వారిపాదాలమొక్కంగ శ నంగునపుడు.

55

తే॥గీ॥ నన్నునొంటిగ విడిచియు శ నాన్నమీరు
మామగాదను నేదేశ శ మందునుంటి
రింతకాలంబునకునేను శ నిచటనుండ
నన్నువెదకుచువచ్చితో శ నాన్నయనిన.

56

సీ॥ గట్టుతెగిన యట్టి శ గంగాప్రవాహంబు
హద్దులేకుండను శ వరుగుపగిది
నాకండ్ల నీరేమొ శ దాకొన్నరీతిగా
జలజల వర్షంపు శ జల్లులయ్యె
నాల్గుసాదాలను శ నాదుచేతులఁ బట్ట
కన్నీటిజలములే శ కాళ్ళుకడిగె
నాతండ్రి కన్నీట శ వాతల తడిసెను
మామగారప్పు నన్ శ మందలించి

తే॥గీ॥ గడ్డమెత్తియు కన్నీరు శ కరముతోడ
తుడిచివైచుచు ప్రేమతో శ నుడివిరిట్లు
చూడుమణి యమ్మనీవిట్లు శ వాడియుండ
నాన్నగారెంతో నిన్జూచి శ నలతబడిరి.

57

సీ॥ నాయఁడుగారెంతో శ నలతనుగొన్నారు
నీదైన తీరును శ నిలిచిచూచి
దేశాటనములాయె శ తీరికయ్యెను మాకు
నీచెంతిసుందుము శ నిక్కముగను

అనుచు నోదాత్పుచు శ నండున్నబిడ్డల
 చిరునవ్వుతోగాంచి శ చేతులెత్తె
 చంటిబిడ్డయునేడ్వ శ చప్పునలేచితి
 కన్నీటితోనిండి శ కన్నులుండె

తే॥గీ॥ నద్భుతంబైన కలవచ్చె శ ననుచునేను
 మోదమంతితి వారికి శ మ్రొక్కిమదిని
 నట్టి నాతిండ్రి మామల శ గట్టికరుణ
 కాచుచుండును నన్నెట్టి శ కాలమందు. 58

తే॥గీ॥ వారికంకిత మీయన శ వాఁగాను
 భావరాసుల నాకిచ్చె శ భారతన్ము
 తండ్రిమామల యాత్మల శ దనదు శక్తి
 నాకుతోడొచు కలమును శ నడుపుగాక. 59

నవయుగతి మామగారు

కృతిపతి

శ్రీ సుంకర స్వామినాయుడుగారు

డాక్టర్ - రాజమండ్రి.

కవయిత్రి తల్లడిగారు

కృతిపతి

శ్రీ తవ్వల రంగారావు నాయుడుగారు

సి. యమ్. - రాజమండ్రి.

గ్రంథావతరణ సంకల్పము ప్రతిన

—అక్షరము—

సీ॥ తల్లిదండ్రులనెంచి శ తగుభక్తితో మ్రొక్కి
అత్తమామలకంత శ యార్చి మ్రొక్కి
* వీరభద్రుండన శ వెలసిన యటువంటి
పాపతో బుట్టుకు శ భక్తి మ్రొక్కి
అత్తింటి పుట్టింటి శ యారాధ్యదైవాల
కులదేవతలకంత శ కోరి మ్రొక్కి
ఛందస్సు నెరిగించి శ చక్కంగఁజేసిన
కాండూరి కృష్ణార్య శ కవికి మ్రొక్కి

తే॥గీ॥ వ్రాయుచుంటిని నాచిన్న శ వ్రాతలోన
పిలుచుచుంటిని పరమాత్మ శ పలుకుమనుచు
పలుకకున్నను చెవుదు నే శ పఠగించి
దైవమే లేదటంచు నీ శ ధరణియందు.

60

సీ॥ వరపవిత్రతనాకు శ పరమలక్ష్మ్యంబేని
పతిపాదముల గొల్పు శ సతినయేని

* నాతోబుట్టువు చంటిబిడ్డగా నుండి చనిపోయెను. వానిని వీరభద్రుడును అనుషేరుతో కొల్చుట మా దేశాచారము.

ఊహ తెలిసినంత శ నుర్వియందుననున్న
 పాపాలభయపడు శ పడఁతినేని
 పెద్దలయందున శ నొద్దికగానుంఁడి
 వారిప్రేమను బొందు శ ననితనేని
 దేవతాశక్తియే శ భావాల నియ్యంగ
 కవితను మొదలిడు శ కాంతినేని

తే.నీ: పల్కిరమ్మింక నాయుంట శ పదమువిడగ
 రావదేనియు నిన్నింక శ రచ్చకీడ్చి
 పరువుదీలును నిదియ నా శ ప్రతిపనిము
 దైవమేలేదటంచు నీ శ ధరణియందు.

మణిమందిర

ప్రారంభము

సీ॥ శ్రీనివాసాంబున చెన్నోండఁ దాల్చిన
చక్కని నవ్వుల శ చక్రధరుడ

అలరినైకుంతాని శ కంఠాలరాజువై
ధర్మపాలనచేయు శ ధర్మదేవ

దశరూపముల దాల్చి శ ధర్మసంస్థాపన
పాలపోండఁజేసిన శ పుణ్యమూర్తి

సర్వజీవులకును శ సమవర్తనుడవైన
తొండ్రినీనేకదా శ ధర్మరూప

తే॥గీ॥ అట్లునేనొక తనయను శ నాదిమూర్తి
 భక్తినాతిభ్యమిత్తు నా శ శక్తికొలది
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

1

సీ॥ కరిని గాచినయట్టి శ ఘనుడవునీవంచు
 ప్రహ్లాదుఁ బ్రోచిన శ ప్రభుడవంచు
 భక్తరక్షణచేయ శ భద్రకంకణమెప్పు
 కరమునదాల్చు ము శ రారియనుచు
 కలియుగంబునఁగూడ శ పలుపలువిధముల
 భక్తబృందము కంట శ పడితివంచు
 వ్రాసిన కథలన్ని శ వరుసగా నమ్మి నే
 నన్నుఁబ్రోచెదవంచు శ నమ్మియుంటి

తే॥గీ॥ ఇట్టితరి నీవు వచ్చుట శ గిట్టకున్న
 ఎట్లునమ్ముదు నీకథల్ శ గట్టివనుచు
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

2

సీ॥ ఈవిశ్వసంసార శ వివిధకార్యములందు
 విసుగుజెందుచు నీవు శ వినుటలేద
 ప్రారబ్ధ కర్మల శ పడతినేననుచును
 పలుమరు పిలిచిన శ పలుక లేద

కాశీ ప్రయాగల శ ఘనతరక్షేత్రాల
 చూడక యున్నదీ శ సువతి యనియ
 దేవాలయముకేగి శ దైవదర్శనమైన
 చేయజాలని యట్టి శ చేడెయనియు

తే॥గీ॥ ఎట్టిమనసున నుంటివో శ తట్టదాయె
 భక్తసులభుడవంచునా శ సక్తిగాను
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

3

సీ॥ నీవుప్రోచినయట్టి శ నీభక్తులెల్లరు
 నీకెట్టి చుట్టాలు శ నాకుఁజెప్ప
 తల్లి తరపువార శ తండ్రిదగ్గర వార
 తాతముత్తాతల శ తరమువార
 అత్తమామల వంశ శ మంటిన చుట్టాల
 యెట్లు చుట్టాలైరొ శ యెంచి చెప్ప
 చెప్పకున్నను నిన్ను శ తప్పకుండగ నందు
 పక్షపాతముఁ జూపు శ ప్రభుడవనుచు

తే॥గీ॥ తట్టిచెప్పంగ గలను నే శ ధరణియందు
 అలుసుదనమేల నామీద శ నలుకమాని
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

4

సీ॥ నీకునాకునుగల శ నింజైన బంధుత్వ
 మెఱిగింతు నిపుడేను శ సరిగవినుము
 నాతండ్రి నీవంటి శ నీతనూజనునేను
 నాయంట నడుగిడ శ న్యాయమంటి
 నాకున్న దానిలో శ నీకీయ గలనంటి
 చేతులారగ నేవ శ జేతునంటి
 సృష్టి చిత్రములెల్ల శ స్పష్టంబుగానిన్ను
 నడిగి తెలియఁగ నే శ గడగియుంటి

తే॥ గీ॥ దట్టమైనట్టి నామది శ కట్టడాన
 నిన్నుచూచెడు కోర్కెయే శ నిండుకొనియె
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

శ

సీ॥ వేదాంత మార్గంబు శ వినలేదు కనలేదు
 ప్రణవబీజాక్షర శ పఠనలేదు
 పంచాక్షరిజపంబు శ భక్తిచేయగ లేదు
 హరికథలో వినుటకు శ నడుగలేదు
 ధరను నీభక్తుల శ దర్శింప చనలేదు
 పుణ్యనదులనేను శ మునుఁగ లేదు
 నీనామ చింతన శ నిశ్చల మనసుతో
 జపమాల ధరియించి శ జరుపలేదు

శ్లో॥ ఒప్పుకొంటిని నాతప్పు శ లొప్పుగాను
జాలికలుగంగ లేదయ్య శ జాలమేల
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

6

స్తో॥ సంసార మనునట్టి శ సాగరమందున
శాంతియన్ నొకను శ చక్క నెక్కి
నిన్ను చేరెదనంచు శ నేర్పుతోనడుపంగ
అశయే యనునల శ యడ్డు పరచు
దారి తప్పినవేళ శ తల్లడిల్లుచునుందు
సరిమార్గ మరయంగ శ సాధ్యపడదు
నీమాయ నెఱిగెను శ నేర్పరు తెవరన్న
నేనెంతి దాననో శ నీవెచెప్పు

శ్లో॥ స్పృష్టిక ర్తకై రక్షింప శ కష్టమైన
దారి చూపెను ధన్యులీ శ ధరణినెవరు
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

7

స్తో॥ సంసార శకటంబు శ సంతోషముగ నెక్కి
సరియైన శ్రోవనే శ జనుచునుండ
శ్రోధంబునాఁ బులి శ గూఢించుచునువచ్చి
సహనమే యనునెద్దు శ జంపఁజూడ

నాయుధంబులు లేని శ యబలనే నెట్టులు
కాపాడగలనంచు శ కలఁతఁజెంది
కడుఁజించరమ్మని శ కనుశాధతోఁబిల్వి
కదలవు మెదలవు శ కంటఁబడవు

తే॥గీ॥ నటనయెఱికి నన్నింత శ నలతబెట్టి
చూచుచుండువు నామాట శ చొరదదేల
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

8

నీ॥ ఎట్టిచనవుచేత శ నిట్టుపిలిచితి నంచు
అడిగెదవేని నే శ వడిగఁజెప్పుదు
క్రొత్తవాఁడవుగావు శ బిత్తర పడుటకు
నిదివరకొకసారి శ నిన్నుగంటి
జ్ఞాపకంబునుజేతు శ దాపరికంబేల
అప్పుడొనని నీవు శ సెప్పగలవు
నూయబెట్టకు మింక శ మనసును మరపించి
ముప్పుతిప్పలుబెట్టి శ తప్పుకొనకు

తే॥గీ॥ మనసు విరిగినమీదట శ మందులేదు
విసుగు గలిగించసేకొక శ విలువతగ్గు
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

9

సీ॥ అయిదేమల ప్రాయ శ మబలనైయుండంగ

పందిరి మంచంబు శ పరుపుపైన

మానాన్నయొద్దను శ మక్కువమాటలు

పలుకుచు దొర్లుచు శ పరుపుచివర

వఱకువచ్చియునేను శ వంగిచూడగ క్రింద

పడగవీప్పిన పాము శ పడకగాఁగ

తీవి పరుండియో శ సొన్నై పుశూచుచు

సాస్యాయ మొదవగా శ నవ్వలేద

తే॥గీ॥ మరతు నెట్టుల యాదృశ్య శ మహిమనేను

అట్టి దయనేడు నామీద శ సంతరించె

రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన

పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

సీ॥ నాన్నచూడుము నంగి శ నాగరాజుండెను
 దానిపై విష్ణువు శ దనరు చుండె
 అనంగ మానాన్నపు శ కనులతోనిన్ గాంచ
 తొంగిచూడగ నీవు శ దొంగవోల
 దొరకవుకాని నే శ మరిమరి చూడంగ
 అట్టులేనాకండ్ల శ కగుపడంగ
 నామాట నిజమని శ నమ్మింపఁ గలనయ్య
 జడిసితి ననిదృష్టి శ వడిగదీసి

తే॥ గీ॥ భయములేదమ్మ యనుచును శ దయగనన్న
 నిద్రబుచ్చిరి నామాట శ నిజముకాద
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

11

సీ॥ నేను చూచినరూపు శ నిజముగా వర్ణింతు
 కాదేని నామాట శ కల్లగాద ?
 తెల్లనికాంతులు శ చల్లంగ వెదజల్ల
 దంతంబుఁ బోలిన శ ధవళవర్ణ
 తలనాను నొకచేయి శ తలగడగా నుండ
 పాము పడక గాగ శ పవ్వళించి
 విరివైన కన్నులు శ విప్పిచూచిన చూపు
 చొప్పుల మరువను శ నిప్పుడైన

తే॥గీ॥ చూచియుంటిని నీదగు శ చోద్యరూపు
మరువలేదయ్య యదియెట్లు శ మదినినుండు
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

12

సీ॥ నీలనర్జుణవంచు శ నీచాయ పొగడెడు
కథలును చిత్రాలు శ కలవు భువిని
నేను చూచిన తీరు శ నీలవర్ణముగాదు
తెల్లని చాయయే శ కల్లగాదు
ఏదినిజమొయంచు శ నేదియుదోచక
సంశయాలెన్నియొ శ చంపుచుండ
సదయహృదయుడవు శ సజ్జనప్రియుడవు
నీనోట వినగ నే శ నిన్నుబిలువ

తే॥గీ॥ ఎరుగనట్లులెయుందువు శ కరుగరాని
కఠినతరమైన మనసని శ కంటినార
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

13

సీ॥ ఘోరదృష్టిని నిన్ను శ చూడంగ జాలిన
నేనేంత ధన్యనో శ నీవెసెప్పు
స్వప్నంబులందు నీ శ చక్కని లీలలు
గనియుంటి నెన్నియో శ ఘనతమీర

అదియొక్కటైన నీ శ్రమదినుండెనో? లేదో
యెఱిగింతునిపుడైన శ్రమఱపుపోవు
ఇంతటిమరపున్న శ్రమింతగాసృష్టిని
పాలించుటెట్లయ్య? శ్రమరమపురుషు

శ్రీ|| నటన పరుడవు నీవని శ్రమనాకుదోచె
నిన్ను నమ్మితి నింకైన శ్రమనన్నుఁబ్రోవ
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ్రమరాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్రమంతమేల.

14

శ్రీ|| లెక్కకలవి కాని శ్రమచెక్కరాల్ గలయట్టి
శ్రమటమొక్కటిబోవు శ్రమశరమువోలె
బంటరిగానేను శ్రమనొకచోట కూర్చుండి
దిక్కుతోచక యుండి శ్రమవెక్కియేడ్వ
శంఖ చక్రగదల శ్రమశాంతముగాఁదాల్చి
నాల్గవ చేతితో శ్రమనన్నుతట్టి
ఇయములేదనుచును శ్రమనయమున చెప్పంగ
నలుదిశలను జూచి శ్రమకలువరమున

శ్రీ|| ఒకరి ప్రక్కను నొకటిగా శ్రమశ్రమమంత
నీదురూపాలె కనుపించె శ్రమనిజము కాద
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ్రమరాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్రమంతమేల.

15

సీ॥ ఇట్టి స్వప్నములన్ని శ గట్టిగా నుడివిన
 పిచ్చిదానిగ నన్ను శ పిలుతురయ్య
 నీవుమరచితంచు శ నేఁ జెప్పితిని గాని
 చెప్పకూడదు సుమా శ గొప్ప కొఱకు
 దేవనీచూపులే శ యేవేళ నావెంట
 నున్నట్లైతోచు నా శ కన్నులకును
 నేచప్పుడైనను శ తోచకుండగ జూతు
 నీవువచ్చితివేమొ శ నేటికనుచు

తే॥గీ॥ మక్కువన్నది యుండగ శ చక్కరాగ
 జరుగుగౌరవ మామీద శ జరుగఁబోదు
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

16

సీ॥ ఒకవంక జననియు శ నొకవంక నీవును
 నన్నుశోధించుట శ న్యాయమేన
 సృష్టిలో నెందఱో శ పుష్టితోనుండంగ
 పడతినొనామీద శ పంతమేల
 అడుగడుగున నాకు శ కడుపరీక్షలుబెట్ట
 భారంబుగానేను శ బాధపడుదు
 రక్షించు వారలే శ శిక్షింపఁ జూచిన
 కరుణతో నన్ గాచు శ ఘనులుకలరె

తే॥గీ॥ అడుగుచుంటిని నిన్ను నే శ్ర బడలియుండి
 కష్టపెట్టకు నన్నిక శ్ర కపటధారి
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్ర రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్ర పంతమేల.

17

సీ॥ నడచివచ్చెదవేమొ శ్ర గడబిడగానీవు
 గరుడుని నెక్కినో శ్ర కదలిరమ్మ
 ఒంటరిగావద్దు శ్ర జంటగానేరమ్మ
 మాయమ్మతోడనే శ్ర డాయరమ్మ
 శంఖ చక్రాలవీడి శ్ర చక్కవచ్చెదవేమొ
 చేతదాల్చిన తరు శ్ర వాత రమ్మ
 ఆదికేషునిబాసి శ్ర యల్లె వచ్చెదవేమొ
 యతనితో వచ్చిన శ్ర నందమగును

తే॥గీ॥ ఏవిలేకున్న నిన్నెట్లు శ్ర దేవుడనుచు
 తెలియగలనయ్య నాకంత శ్ర తెలివిగలదె
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్ర రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్ర పంతమేల.

18

సీ॥ దేవతాగణముల శ్ర దీవింప రమ్మను
 బ్రహ్మదేవుని బిల్వ శ్ర పత్నితోడ
 అన్నిటియందును శ్ర మిన్నగానినుజూచు
 గౌరిశివుల బిల్వ శ్ర గట్టిగాను

చారిపజ్జననుండు శ్రీ వీరుండుమఱగుజ్జు
గణపతిఁ పట్టుక శ్రీ కట్టితెమ్ము
నందికుమారన్వామి శ్రీ నందఱ రమ్మను
ఘనుకు బేరుని వెంట శ్రీ గొనియెరమ్మ

తే॥గీ॥ వీరినందఱఁ బూజించి శ్రీ నేరుగాను
మనవిఁజేతును సంశయాల్ శ్రీ మనసువిప్పి
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్రీ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్రీ పంతమేల.

19

నీ॥ మన్మథుఁ బిల్చుట శ్రీ మరచిపోకుముసుమా
చిత్రగుప్తునిఁ గూడఁ శ్రీ జేర్చి తెమ్ము
ఇంద్రలోకపురాజు శ్రీ నింతిలోరమ్మను
మా బృహస్పతి గురుం శ్రీ డతనిఁ గూడ
వీరువారనిచెప్ప శ్రీ భారమాయెను నాకు
నందున్న వారల శ్రీ నిందుతెమ్ము
రాజుగానీవుండ శ్రీ మోజుగానీచుట్టు
తీర్చిన కొలువు క శ్రీ న్నార్చుకుండ

తే॥గీ॥ కఱవుదీరంగ జూచెడు శ్రీ ఘడియయెపుడొ
యనుచు నామది తహతహ శ్రీ లాడుచుండె
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్రీ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్రీ పంతమేల.

20

సీ॥ ఇంతమందినిఁ బిల్చి శ యింతితానేగతి
 నాతిభ్యమీగల శ దందువేమొ
 నాతండ్రి లోకాల శ నాభుడై యుండంగ
 నాకేమికొనువ భూ శ లోకమందు
 అన్నియు సమకూర్చు శ నమ్మ నాకుండంగ
 వారికి మర్యాద శ భారమొనె
 చేదోడుగానుండ శ చిన్నారిగణపతి
 పనులెల్లఁగావను శ భయమదేల

తే॥ గీ॥ యమర కాంతలు నన్నెప్పు శ నాదరింతు
 జరుగు పనులెల్ల వారలే శ జరుపఁగలరు
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాసె కనిస
 పలుక వేలయ్య పగమాత్య శ పంతమేల.

21

సీ॥ మారుమాపులఁదాల్చి శ మీరురాకుడుసుమా
 మర్యాదజరుగదు శ మాటలేల
 వచ్చుముందరనాకు శ కచ్చితంబుగఁజెప్పి
 గణపతితోమీరు శ కబురుపెట్ట
 నాయిల్లు కడిగియు శ నట్టింట ముగ్గుంచి
 గుమ్మాల పసుపుకుం శ కుమలుపెట్టి
 మామిడి తోరణాల్ శ మఱియిన్నికట్టి నే
 చిరుచాపలన్నియు శ పరచియుంచి

మద్దెచునీకొక శ గద్దెను గట్టింతు
నమ్మకు నీకును శ నదియె చాలు

తే॥గీ॥ ఇట్టులున్నట్టి నాయూహ శ గట్టితనము
నమ్మ చేయక నన్నింక శ వంతలిడక
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

22

సీ॥ కైలాస వాసికి శ కాంతతో సరిపోవు
కట్టపీఠంబేతు శ ఘనతగాను
నింజై నపీఠంబు శ నీపుత్రునకువేతు
చదువులరానితో శ చాలునట్లు
మూర్తులుముగ్గురు శ ముచ్చట్లు చెప్పాచు
నొక్కచో కూర్చున్న శ చక్కదనము
చిరుచాపలకునిండ శ వరుసగాకూర్చున్న
దేవతాబృందంబు శ తేజమంత

తే॥గీ॥ భక్తినేచూడజాలెడు శ శక్తినిచ్చు
భారమంతయునీమీద శ భద్రపఱతు
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య శ పరమాత్మ శ పంతమేల.

23

సీ॥ రత్నఖచితమైన శ రంగై న పీఠాలు
వేతునంచును మీరు శ చూతురేమొ

గొప్పలునెప్పంగ శ చప్పగా నుండును
 నాకుంగల్గినవేవొ శ మీకువేతు
 ఎరువుసొమ్ములుతేగ శ పరువు పోవునుగదా
 నీకు తెలియనిదేమి శ నిఖల జగతి
 న్నాయంట నడుగిడు శ నాల్గుచేతులసామి
 యనంగ నవ్వెదరయ్య శ యపుడెవారు

తే॥గీ॥ ఓరచూపును జూడక శ యోధ్యకొనుము
 నేరమొంచక ననుకడు శ గారవించి
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

24

నీ॥ మేమంత వచ్చిన శ భామనీ వొక తెవు
 మరియాదలెట్టులు శ జరుపంగలవు
 అనుచు నడిగెదేని శ యానదిచెపుదు నా
 పతియుబిడ్డలుగూడి శ పాదసేవ
 మీయందఱకుఁజేసి శ మీచేత దీవనలో
 మేమంతపొంద మా శ మేలుగాను
 శాంతంబుగావిను శ చక్కనిభావంబు
 నామదినిండుగా శ నణఁగియుండె

తే॥గీ॥ ఎపుడు వచ్చెదవంచు నే శ నెదురుసూతు
 కదలిరావేల యింకనైన శ కపటముడిగి

రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పఠమేల.

25

శ్రీ॥ దేవదేవేశని శ దీననై వేడుదు

నామొర విననీకు శ న్యాయమాను
మానవులెల్లరు శ కానజాలని యట్టి
పరమాత్మ నాయంట శ పదమునిడగ
నాకండ్లతోజూచి శ నాజన్మ తరియింప
స్వార్థంబు కోరిన శ సతీయునాదు
సాటిమానవులెల్ల శ సంతోషచిత్తులై
నిన్నుజూచినఁ గదా శ నిండునాకు

తే॥శ్రీ॥ మాటనీయుము నాతండ్రి శ మనసులోని
కోర్కె చెప్పితి నేనని శ కోపపడక
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పఠమేల.

62

శ్రీ॥ కథలెన్నో కలవయ్య శ కల్పనలోసీమిద
కవులెట్లు వ్రాసిరో శ కానజాల
మూఢజనులు నిన్ను శ గాఢంబుగానండ్రు
దొంగవు వ్యభిచారి శ దొరవటంచు
అవియన్ని నిజమైన శ దివినుండి దిగవద్దు
నిన్నుబూజించెడు శ నేర్పులేదు

ర క్తమాంసపుదేహ శ్ర రమణనే నేనై న
మనసు నిబ్బరమున్న శ్ర మగువనేను

తే॥గీ॥ తప్పలనుశాపి మదినిల్ప శ్ర ధర్మచింత
తెలివిలేనట్టి ప్రజలకు శ్ర తెలియఁజెప్ప
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ్ర రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్ర పంతమేల.

27

సీ॥ నేనుజెప్పెడుమాట శ్ర నిజమని నమ్మరు
లోకులెల్లరు మాల శ్ర కాకుతాచు
త్రాగి జూదముకూడ శ్ర తప్పకాడెదవంచు
నిందమోపెదరింక శ్ర నిక్కముగను
జాలంబుచేయకు శ్ర చాలుబెట్టునువీడి
పరుగు పర్యున వచ్చి శ్ర ప్రజలనేలు
మరచిపోతిని సుమా శ్ర పరుగునరాపద్దు
వేషభాషలతోనె శ్ర వేగరమ్ము

తే॥గీ॥ డాబులేకున్న నెవ్వరు శ్ర డాయరయ్య
లక్కచేయరు సీమాట శ్ర యొక్కటైన
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ్ర రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్ర పంతమేల.

28

సీ॥ మణియమ్మ పిలిచెను శ్ర మరిమరినన్నే మొ
తనజీవితంబొక శ్ర దరినిఁజేర్చు

అనుచుఁ దలఁతువేని శ్రీ నదియును సరికాదు
 సత్కర్మయను నొక శ్రీ సరిగ నెక్కి
 కర్మలన్నియు దాటి శ్రీ కడకునీదరిచేర
 కష్టమైనను గాని శ్రీ నష్టపడను
 కష్టంబుదీర్పంగఁ శ్రీ గాంత పిల్వనటంచుఁ
 గలనైన నెప్పుడు శ్రీ తలఁచవద్దు

తే॥గీ॥ తండ్రికైనను లోకాల శ్రీ తండ్రికైన
 మనసు విప్పుచు చెప్పెడు శ్రీ మగువకాను
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్రీ రాని కనిన
 పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ్రీ పంతమేల.

29

సీ॥ కలియుగప్రజలెల్లఁ శ్రీ గట్టుబాటులదప్పి
 ధర్మమార్గమునుండి శ్రీ తరలిరయ్య
 తప్పని చెప్పంగ శ్రీ చెప్పులుదీతురు
 పాపమన్నదిలేదు శ్రీ భయములేదు
 వారిజాక్షుఁడెకాక శ్రీ దారిజూపెడు వాడు
 మరియెవ్వరని నేను శ్రీ మదిని తలచి
 నిన్నుపిలుచనన్ను శ్రీ నీవెవ్వరనుచును
 ఆడిగెదవని నేను శ్రీ నదియునెపితి

తే॥గీ॥ అంతియేగాని సంసార శ్రీ వంతలెల్ల
 చెప్పిరక్షింపఁబిల్చిన శ్రీ చేడెగాను

రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

30

సీ॥ వైకుంఠవాసుండు శ వచ్చును రండన
పదుగురు చేరరా శ పందిరేయ
ఆదిలక్ష్మీయు వచ్చు శ ననుచుఁ దెల్పగనేను
అలికియు ముగ్ధుండు శ రతివలంత
గణపతి వచ్చును శ కదలి రండనగానె
చిన్నారిబాలలు శ చేరరార
పరమాత్మ కిత్తును శ పాలను తెండన
పాలకుండలనెన్నో శ పట్టితేర

తె॥సీ॥ పండ్లు తెమ్మని చెప్పంగ శ పరుగు లిడుచు
నంగడులనున్న వన్నియు శ నపుడెతేర
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

31

సీ॥ నోటిమాటనుజెప్ప శ పాటిసేయరుసుమా
కలియుగప్రజలన్న శ ఘనులుగారె
చిత్రగుప్తునితోడ శ చిట్టాచు తెమ్మను
ఎవరివి వారికే శ యెరుక చేయ
ఇదియేమి పనులని శ విసుగుజెందకుసుమా
నీవుగాకున్నను శ నిపుణులెవరు

సరిచేయగలరయ్య శ సమమైన బుద్ధితో
ధర్మంబుస్థాపించు శ ధన్యులెవరు

తే॥గీ॥ కష్టపడవద్దు నాప్రక్క శ ఘడియనీవు
నిలిచియుండిన నేజేతు శ నీదుపనులు
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

32

సీ॥ కాలంబు మారెను శ జాలంబుచేయక
ధర్మంబు పాలింప శ తరలిరమ్ము
విసిగించితిని నేను శ కసరుకొనకుము నీ
కరుణయుండిననాకు శ కల్లుసుఖము
అర్జును ప్రక్కన శ నండగా నీవుండి
జరుగుకార్యములన్ని శ జరుపలేద
యట్టివిధముగానె శ గట్టిగా నాప్రక్క
నిలిచియుండినజూలు శ నేనెనేతు

తే॥గీ॥ యతివసని మాటత్రోయక శ యబలననక
యాత్మరూపంబు సమమను శ నాదిమూర్తి
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

33

సీ॥ నాప్రక్కనీవుండ శ నరులకునేజెప్ప
నొనాను ననుచున శ న్నాదరింతు

దైవబలములేక శ్రీధరలోన నేపనుల్
 జరుపంగఁ జాలరు శ్రీజయముగాను
 నామదియందున శ్రీనదివలెప్రవహించె
 వరపవిత్రంబను శ్రీవరదయొకటి
 కట్టువారలులేరు శ్రీపట్టువారలులేరు
 పొంగి పోవుచునుండె శ్రీనింగివరకుఁ

తే॥గీ॥ గట్టు కట్టంగఁ జాలిన శ్రీఘనుడనీవు
 నదిని బాటించలోకాలు శ్రీపదిలమొంద
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్రీరాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్రీపంతమేల.

34

సీ॥ నీవుచేసెడి పనుల్ శ్రీనేచేసి పెడుదును
 శ్రీమపెట్టజాలను శ్రీశాంతమూర్తి
 తండ్రిగానీవుండు శ్రీతగు పీఠమందున
 నీపాదములచెంత శ్రీనిలువబడియు
 నీమాటగాఁజెప్ప శ్రీనీతల నూపుము
 అదియె చాలును నాకు శ్రీనధికమేల
 మానవులందున శ్రీమర్మంబుఁ జూపెడు
 దేవతలోలోపాలఁ శ్రీదెలుపవలయు

తే॥శ్రీ॥ లోకజనఁకుండ భేదంబు శ నీకు తగదు
కర్మలన్నియు బాపినన్ శ గాచుకొరకు
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

35

సీ॥ గణపతి పనులను శ కట్టువారేలేదు
ముందెఁమొక్కకయున్న శ చిందులేసి
ఎంతేసి పనులైన శ పంతానచెరుచును
వానినెదుర్కొను శ వార తెవరు
అమ్మకొఁజెప్పిన శ నయ్యతోచెప్పిన
అల్లరి విడచునా శ యలుకవచ్చు
సిల్లంపెంచుటే శ తల్లులు బరువని
కటకటంబడునట్టి శ కాలనుగదు

తే॥శ్రీ॥ బ్రాహ్మగణపతికెవ్వరు శ బూరెగారె
వండిపెడుదురు చెప్పు మీ శ దండిగాను
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

36

సీ॥ మన్మథుతప్పక శ మందలించుము సుమా
మర్యాదయన్నను శ మరచియుండె
పార్వతీనాథుండు శ భస్మంబుచేయంగ
రతికంటి నీటిచే శ బ్రతికియుండి

నాతుల ముందర శ్రీ కోటిలాగున దూకి
 విడుచు బాణాలకు శ్రీ విలువలేదు
 మొత్తనివారల శ్రీ మొత్తుచుండెనుగాని
 వీరనాడులుగల శ్రీ భారతాన

తే॥శ్రి॥ మరల భస్మంబె యీడెనా శ్రీ తిరుగులేదు
 మితముగానుండి యికమీద శ్రీ బ్రాహ్మకుమనుము
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్రీ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్రీ పంతమేల.

37

శ్రి॥ బీగాలువేసి కు శ్రీ బేదంబుదాచును
 నాధనరాసుల శ్రీ యర్థమేమి
 మాకున్న కొద్దిలో శ్రీ మీకిచ్చికోలుతుము
 మీ కుబేదండల్లు శ్రీ మాకునీడు
 మాపాలనమువచ్చె శ్రీ మా సంఖ్య పెరిగెను
 ద్రవ్యంబుచాలదు శ్రీ ధరలు పెరిగె
 ప్రభువులు ప్రజలందు శ్రీ పావలాల్ బేడలు
 ప్రోగుచేతురుగాని శ్రీ పొంకముగను

తే॥శ్రి॥ దాడిచేయంగ మీమీద శ్రీ ధైర్యమేది
 భరత దేశంబునందట్టి శ్రీ పట్టుధప్పె
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్రీ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్రీ పంతమేల.

38

సీ॥ రఘుమహారాజపు శ్ర రణభేరిమోగించ
 నాకుబేరుండంత శ్ర నడలిపోయి
 ధనరాశి కురిపించి శ్ర యినవంశ తిలకుని
 కోశగృహంబులొ శ్ర కొల్లచేసె
 పిరికివారినిఁ జేసి శ్ర దరికిరానీయక
 మావారి నాడించ శ్ర మంచిదాన
 కలిమాయచేవీరు శ్ర ఘనతకెక్కరుగాని
 పౌరుషహీనులే శ్ర భరతజనులు

తే॥ రీ॥ అట్టి కలిమాయ తరుమంగ శ్ర గట్టివాడ
 వీవెగాకున్న నేర్పరు శ్ర తెవర యనుచు
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్ర రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్ర పంతుమేల.

39

సీ॥ మాపూర్వులందఱు శ్ర నేప్రాద్దు మీకును
 క్రతువులతోడను శ్ర ఘనతగాను
 పూజలుచేయుచు శ్ర పుణ్యంబుకొరకని
 భక్తితో మీకాళ్ళు శ్ర పట్టలేద
 ఇప్పటినేరాల శ్ర నెంచెదరేగాని
 మాపాదుచేసిన శ్ర మంచిగనరు
 మానవులనునెల్ల శ్ర మంత్ర ముగ్ధులఁజేసి
 తోలుబొమ్మలలాగు శ్ర తోలుచుండ

తే॥గీ॥ దేవతలయందె కపటంపు శ్ర భావముగడ
 నదులసంగతి యననేల శ్ర న్న్యాయపరుడ
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్ర రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్ర పంతమేల.

40

సీ॥ కోటిలోనొక్కఁడు శ్ర కూటియొకనువీడి
 తపముచేసెదనంచు శ్ర తలఁచుకొనియు
 సంసారమునుగోసి శ్ర సంపాదననువీడి
 అన్నియువిడిచి న శ్ర న్న్యాసియగుచు
 దట్టంపుటడవిలో శ్ర ధైర్యంబుతోఁజొచ్చి
 ధ్యానంబుదాల్చియు శ్ర తపముసేయ
 నాయుండ్రుడంపును శ్ర నప్పగోరత్నాల
 మేనకోర్వగులను శ్ర మానినులను

తే॥గీ॥ పెద్దతరహాలు గలవయ్య శ్ర పెద్దలకును
 సమముగాచెప్పసినోట శ్ర సత్యమరసి
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్ర రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్ర పంతమేల.

41

సీ॥ ఇంక నీకోడలు శ్ర బింకాలుదెల్పెద
 యాబ్రహ్మ పత్నిదా శ్ర యాగడంబు
 పంటయిల్ విడువదు శ్ర యొంటరిగానున్న
 నొప్పకయొకపని శ్ర నొప్పజెప్ప

అయిదేండ్ల బిడ్డను శ నయ్యవారదలించి
చెవిబట్టికొట్టుచు శ చెప్పరీతి
బెదరించి లాలించి శ కదలించినన్నే మొ
కలముఁబట్టించుచు శ కనులజూచు

తే॥శ్రి॥ తప్పలున్నను చెప్పదు శ దాపుఁజేరి
కవులునప్పరచెప్పమా శ కరుణతోడ
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ పంతుమేల.

42

శ్రి॥ ఎప్పుడు చూచిన శ నిక్కడెయుడుంను
అత్తకు మామకు శ నదరుకొనదు
పదినిముసంబులు శ పతిసేవఁజేయదు
సీసుతుండాబ్రహ్మ శ నిండుకుండ
నాతరపుననీవు శ న్యాయంబునడిగిన
నెఱజూణతో నీవు శ నెగ్గలేవు
నీయెదుటనెపెట్టి శ నిజముఁజెప్పించెద
నాతిపెట్టుచునుండు శ నలఁతలన్ని

తే॥శ్రి॥ సర్వవిద్యలు నేర్చిన శ సఖయలుండ
ఏమి తెలియని నన్ బట్టి శ యేపుచుండె
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ పంతుమేల.

43

సీ॥ నీపట్ని నాతల్లి శ నిండై నయిల్లాలు
 ఆలచ్చినంగతి యరసిచూడు
 పుట్టునవచ్చును శ దూగుటుయ్యెలనూపు
 చిట్టున నంతలో శ చెడరిపోవు
 తెలివిలక్కువవారు శ కలవంటి దనుకోక
 విట్టివీగుచునుందు శ వెట్టితనము
 ఆయహంకారంబు శ నకివతానోద్భునాకి
 యంతవచ్చినత్రోవ శ నామెపోవు

తే॥ గీ॥ ఇట్టిచిక్కులఁబెట్టెడు శ నిందిరమ్మ
 ఇంకనాదరినుండెడు శ విధముఁజెప్పుదు
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

44

సీ॥ నేనన్న నిష్టంబు శ సీప్రాణసతికది
 నిజముకాదోయామె శ సీకెజెప్పు
 లక్ష్మీవారమునుండి శ లక్ష్మ్యంబుగానుండు
 శుక్రవారపురాత్రి శ సాంపుజ్జాపు
 నీడగానావెంట శ జోడుగానుండును
 పుటికనాచేనుండఁ శ బూలుగోయు
 నగలతో నగరుతో శ సాగడైనపూలతో
 పూజించనాతల్లి శ పొంగుచుండు

తే॥గీ॥ ఇట్టిచిత్రంబులెన్నియో శ యింకనుండె
 సిప్పుగమనించనాతల్లి శ భావములను
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

45

సీ॥ ఒకశుక్రవారాన శ నొప్పుగాఁబూజించి
 తలుపులుమూయకే శ యలుపుతోడ!
 పడుకొన్న నాకంత శ పట్టెనునిదురపె
 వనితయెవ్వలొనన్న శ వచ్చితేపి
 వాకిలితెరచి యే శ భామనిద్రించెదే!
 యనిలేపనేనంత శ నామెఁజూచి
 తాంబూలమిచ్చెద శ తల్లిగైకొనుమన్న
 పువ్వులియ్యఁయంచు శ నవ్వుచిట్లు
 గేటుకావలయుంచి శ గోటుగాననుగాంచి
 మరియాదచేసెదె శ మగువయనిన

తే॥గీ॥ వీధిలోనికిఁజొరవతో శ వెడలనైతి
 నన్ను త్తమియించు మిదియొక శ న్యాయమంటి
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

46

సీ॥ నీసతిలోనున్న శ నిజమైనగుణములఁ
 గనిపెట్టఁజాలెడు శ ఘనులులేద

తిరముగానుండదు శ సిరియని మానవుల
 కథలుగాఁజెప్పట శ కలమగావి
 నిజముగానాతల్లి శ నివసించుయోగ్యత
 మదినెంచిచూచిన శ మాకెలేదు
 సత్యంబుశీలంబు శ సరిహద్దుదాటని
 వారలచెంతని శ వాసమామె

తే॥శీ॥ చేయు పైచూపులకునామె శ చెడ్డవారి
 కడనెయున్నట్లు దోచును శ కలుషహరి
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతిమేల.

47

సీ॥ జూదరులచెంత నే శ జోడుగానుండును
 త్రాగువారలచెంత శ దరలకుండు
 వ్యభిచారజనముల శ వరుసనె నిలబడు
 ననుదోచుచుండును శ నామెలీరు
 పూర్వజన్మంబుల శ బూజఁజేసిరిగాన
 వారిని వదలెడు శ నసతిలేక
 ఏవగించుచునుండు శ నెపుడెప్పు వోడునా
 యనిచిందులేయుచు శ నర్థనిమిష

శ్లో॥గీ॥ మొక్కయేడుగ సీసతి శ యుండలేక
తలఁచుచుండును తత్వంబు శ దెలియచేయ
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

48

సీ॥ శుచియన నింటిని శ శుద్ధి చేయుటకాదు
చిత్తంబు కలుషంబు శ చిమ్మనలయు
గొప్పనబంగారు శ గొలుసులేయుటగాదు
మదికివిజ్ఞానంబు శ కుదురవలయు
విద్యనేర్చినమాత్ర శ వెలయేదిదానిచే
చిత్తశుద్ధియులేక శ చెత్తయగును
ద్రవ్యముండినమాత్ర శ ధనవంతులందుడు
సజ్జనత్వములేక శ చౌకగాదె

శ్లో॥గీ॥ కలిమిలేములు కావయ్య శ ఘనుఁడుగాఁగ
ఆత్మతేజస్సు వెలుగంగ శ నధికుఁడగును
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

49

సీ॥ ఇంకొక్కసంగతి శ నింపుగా వినవయ్య
సీసతిమాయలు శ సీకె తెలియు
ఒక్కరాతిరినేను శ నిక్కంబయనుకొంటి
నింటిలోబియ్యంబు శ నిండుకొనఁగ

ఎక్కువవాడగా శ నింతలోనయిపోయె
 పూనుకొందును నింక శ పొదుపు సేయ
 అనుచు నేనిదించ శ సంతటంగన్నట్టి
 దృశ్యంబుచెప్పెద శ దేవదేవ

తే॥గీ॥ కల్లలాడెడు పడఁతిని శ గానువినుము
 సంశయంబైన నామెయే శ నాశ్చ్యమిచ్చు
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

50

సీ॥ గుంపుగుంపుగజనుల్ శ గుమ్మాలుడాటుచు
 నన్నంబునడిగిరి శ నన్నుజూచి
 వీరందరికినేను శ నేరీతిఁబెట్టుదు
 నిన్ననే బియ్యంబు శ నిండుకొనియె
 లేదనిచెప్పంగ శ రాదుమాటయునాకు
 అనుకొనినేనప్పు శ నెనుకదిరుగ
 పెద్దగుండిగవార్చి శ పెట్టినదృశ్యంబు
 నాకండ్లకగుపడ శ నఁగినేను

తే॥గీ॥ పైకినెత్తియు వడ్డింప శ పదిలముగను
 ఒకఁడెతినెంత యన్నంబు శ నొప్పుగాను
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

51

సీ॥ కలవరపడుచునే శ కండ్లుదిప్పుచుచూడ
మరియొక గుండిగ శ సరిగనుండె
అది తెచ్చిపెట్టంగ శ నంతయు తినెనయ్య
మరియొక వ్యక్తియే శ మందునేను
ఎన్ని యెత్తుచునున్న శ నన్ని వాడుపులుండె
వారొకవ్యక్తికే శ వచ్చుచుండె
తెల్ల వాడునరకు శ తిరుగుచునడ్డింప
నలుపుదోచగనొడల్ శ పులకరించె

తే॥ సీ॥ తెరువచూచియు నాకండ్ల శ తెరువజాల
నొక్కిపట్టివలాగున శ నొప్పిపుట్టె
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

52

సీ॥ కండ్లుబోయినవంచు శ కలవరపడినేను
వ్రేళ్ళతోరెప్పలు శ విప్పిలాగ
వీడెకొద్దిగచూపు శ నీడగానానెను
నన్ను చూచుచునున్న శ నాతియొకతె
నాల్గుచేతులుగల్గి శ నగుమోముతోనుండి
కనువిప్పినావై పె శ గాంచుచుండె
సుదతి నీమనసులో శ చుల్కదనంబేల
నేనుండనీయింట శ నేమికొడువ

తే॥గీ॥ అనుచు హాస్యముతోచూచు శ్రీ సతివఁగాంచి
 సిగ్గుపడితిని నేనపు శ్రీ సిరియె యామె
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్రీ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య శ్రీ పరమాత్మ శ్రీ పఠమేల.

53

సీ॥ లక్ష్మీతిరుగుచుండె శ్రీ లక్ష్మ్యంబునాకాయె
 అయినను నేనేమి శ్రీ యడుగ లేను
 నాపూర్వజన్మాన శ్రీ నాకర్మయనునట్టి
 వృక్షంబుఫలములే శ్రీ బిక్షునాకు
 యాచించ నెరుగని శ్రీ యతివనేననియెంచి
 మర్మంబుగానన్ను శ్రీ మాయజేయు
 గట్టిమర్యాదను శ్రీ ఘనతగానేజేయ
 నడిగినవెల్లను శ్రీ నామెయిచ్చు

తే॥గీ॥ నడుగునబలనుగానని శ్రీ యతివయలిగి
 చేరునొకమూల కోపాన శ్రీ నీరజాక్షి
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్రీ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్రీ పఠమేల.

54

సీ॥ నేజేయగలనేమొ శ్రీ నీభార్యమర్యాద
 నాతనువెడలంగ శ్రీ జేతురెవరు
 అపుడు కోపమువచ్చి శ్రీ యామెతొలఁగనేని
 ఇల్లుచూడఁగనంత శ్రీ గుల్ల కాదె

ఇపుడేమో వచ్చిన శ నింటిలోనందరు
 సోమరితనమున శ పామరమున
 చనువుసంధ్యలురాక శ శ్రమపడుటెదుగక
 సుకుమారులై యుండి శ సుఖముమరిగి

తే॥గీ॥ ధర్మమార్గంబు మరచిన శ తరుణమందు
 లచ్చి నెడలినగతియేమి శ బిచ్చగాక
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

55

సీ॥ కష్టార్జితంబొక శ కళయంబ్రు భువిలోన
 యాచించుధనమది శ యధమమంబ్రు
 నామీదలచ్చికి శ ననురాగముండిన
 రావచ్చు నికమీద శ బోవదేని
 మడిగట్టినడిగట్టి శ మర్యాదచేయుట
 నానల్లగాదని శ దేవచెప్ప
 పిల్లలుగలయిల్లు శ కల్లోలముగనుండు
 చిరచిరవలదని శ సిరికిఁజెప్ప

తే॥గీ॥ ఇన్నిచిక్కులు నాకేల శ యింతినాకు
 నర్వసౌభాగ్య కళలీయ శ చాలునయ్య
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

56

సీ॥ ఇంకనొక్కటివిను శ నిదియుచెప్పెదనీకు
 ఒకరాత్రి జరిగిన శ యొక్కవంత
 భిల్లరూపంబుతో శ మెల్లగవచ్చిరి
 దంపతులిద్దరు శ దయనుజూప
 ఎపుడొచూచినయట్టు శ లెదలోనతోచంగ
 నిర్ఘాంతపడినేను శ నిలునఁబడితి
 చిరునవ్వుతోనున్న శ చిగురుబోడినిచూచి
 యెంతచక్కనిదాన శ వింతిసీవు

తే॥గీ॥ పట్టుచీరగట్టి నగల శ పెట్టుకొన్న
 నెంతయందాననుండువో శ నింతియంటి
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

57

సీ॥ అదివిని నవ్వెను శ యాతన్నిపతియైన
 భిల్లరూపుండఱ్ఱ శ మెల్లగాను
 ఈసారిచూడమ్మ శ యీతన్నియందంబు
 అనినన్నచూచుచు శ నతఁడుపలికె
 తలయెత్తిచూడంగ శ దంపతులిద్దరు
 వికృతరూపులనౌచు శ పింతదోప
 ముడుతలుపడియును శ ముసలివారైరజై
 చూచుచుండగవారి శ సాంపుపోయె

తే॥గీ॥ ఏమిచిత్రంబాయనుచు నే శ నెంచిమదిని
బొమ్మలాగుననిలుచుంటి శ నమ్మునీవు
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

58

సీ॥ ఆచూయరూపుండొ శ యేమాటయనకయె
చేతిలోశూలంబు శ చేర్చిపట్టి
యింటిచుట్టుననున్న శ యెండుటాకులనన్ని
తుడుచుచు గెంటుచు శ తుక్కునంత
నొక చోటచేర్చంగ శ నువిదతటాలున
నంట్లగిన్నెలబైట శ నపుడువేయ
నోటమాటయురాక శ సూటిగాచూచుచు
నెట్టకేలకునంటి శ నింతితోడ

తే॥గీ॥ పడతి పనిచేయువారుండె శ పరులుమీరు
వచ్చిమాయింట పనిచేయ శ వలదెయంటి
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రానికనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

59

సీ॥ అనినేనునుడువంగ శ యాతన్నిపతియట్లు
చిరునవ్వుతోజూచె శ చేడెవంక
ముసిముసినవ్వుతో శ గుసగుసలాడుచు
నతడనెననుగాంచి శ యాదరమున

ఓయమ్మసేయింట శ్రీ నోర్పుతోపనిచేయ
 మేమిద్దరుందుము శ్రీ మీకుదోడు
 సేకుతోచినదీయ శ్రీ మాకదేచాలమ్మ
 యనియతఁడనఁగానె శ్రీ యతివనవ్వి

తే॥శ్రీ॥ సకలకార్యంబులనుజేతు శ్రీ సఖయయనుచు
 మధురభాషలనాడిన శ్రీ మగువయెవరొ
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్రీ రాని కనిన
 పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ్రీ పంతమేల.

60

సీ॥ మరునాడు నాకంత శ్రీ మతిబోయినట్లుండె
 నిన్నవచ్చిన వార్ల శ్రీ నిర్నయింప
 కైలాసవాసులే శ్రీ కాని యన్యులుగారు
 పాపమేయని పరి శ్రీ తాపపడితి
 తెల్లదండ్రులసేవ శ్రీ లెల్లసేయగలేదు
 అత్తమామలసేవ శ్రీ యసలెలేదు
 పట్టుగాచెప్పంగ శ్రీ పతిసేవగూడను
 గట్టిగచేసిన శ్రీ కాంతగాను

తే॥శ్రీ॥ అట్టిపడఁతిని దేవతల్ శ్రీ గట్టిబుణము
 నెట్లుదీర్చెద! యోదేవ శ్రీ యెంచిచెపుమ
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్రీ రాని కనిన
 పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ్రీ పంతమేల.

61

సీ॥ ఒకనాటిరాత్రిలో శ నొకవింతఁ జూచితి
 అదియుఁజెప్పెద నీకు శ నాలకించు
 సుడిగాలివచ్చినన్ శ చుట్టబెట్టుకపోయె
 సంతరిక్షమునందు శ వింతగాను
 నొకచోటనేనాగి శ వికలచిత్తంబుతో
 దేవాలయంబును శ దేవగాంచ
 నింతలోనాగాలి శ యెంతయోవిసదన
 మరియొకచోఁజేర్చ శ మరలనేను
 కన్నులువిప్పచు శ కంటిచిత్రంబును
 మరియొక దేవతా శ మండపంబు

శే॥గీ॥ ఇట్లుచూచిన వెన్నియో శ యెంచలేను
 కనులు దెరచితి కాకులు శ కావుమనఁగ
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల,

62

సీ॥ వింతపైవింతలు శ వినుమునేఁజెప్పెద
 నాలించియర్థంబు శ నరసిచెప్ప
 బాలింతనై యుండి శ పసిబిడ్డప్రక్కలో
 పడుకొనియుంటిని శ భద్రముగను
 కనులుమూసినవేళ శ కంటిని స్వప్నంబు
 అద్భుతంబై నట్టి శ యడవిలోన

పరుగెత్తుచుంటిని శ పదములుతడబడ
నడుగులువేయంగ శ నడవిలోని

తే॥గీ॥ పులులుసింహాదులెన్నియో శ ముందుజేరి
యడ్డుపెట్టంగ నేనంత శ నలసిపోతి
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

63

సీ॥ ఎన్నియడ్డాలైన శ నెంతయోయోర్చి నే
ముందుకేపోతిని శ మూలపురుష
గాలివానయుఁగూడ శ ధూలితోరేగెను
చారికన్పించక శ తల్లడిలితి
భారకునొకపులి శ పైపెనఁబడరాగ
గుండెయి దడదడ శ కొట్టుకొనగ
నోరుల తెరువంగ : బోరునసింహాలు
కండ్ల మూసినపు శ కాంచలేక
బలహీననయి నేను శ పడిపోవునమయాన
మాయమైపోవంగ శ మగువయొక తె

తే॥గీ॥ రెండుచేతులచాపినన్ శ నిండుకరుణ
శౌగలించెను నదియేమి శ కలయొసెపుమ
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

64

సీ॥ స్పృహలేని నన్నపు శ చుట్టుముట్టడివేసి
 చలువకమ్రొనునంచు శ కలువరమున
 మావాడు పెట్టిరి శ మంటతోకుంపటి
 కాళ్ళుచేతులుకాచి శ కడకువారు
 వెల్లుల్లిరేఖల శ పొల్లును కలిపియు
 పచ్చని పసుపుతో శ వాదములకు
 రుద్దుచునుండిరి శ బద్ధకమునుబోయె
 కన్దవతోవారి శ కాంచియుంటి

తే॥సీ॥ దీనియర్థంబుచెప్పుమీ శ తేటగాను
 నాదుభావంబుచెప్పెద శ నవ్వవేని
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతుమేల.

65

సీ॥ పదనొకంజేండ్లాయె శ పరమాత్మ కలవచ్చి
 నాకై నయర్థంబు శ నీకుఁజెపుదు
 సంసారమనియెడు శ సాంద్రంపుటడివిలో
 పులులసింహాలను శ బోలియుండు
 కష్టంబులెన్నియో శ కల్లునీకనుచును
 తెలియజెప్పెనునాదు శ చెలియ యొకతె
 అలసిపోయినవేళ శ నతివతానేవచ్చి
 యామెకొగిలిలోన శ నణచివైచె

తే॥గీ॥ నవ్వునచ్చెన? నాభావ శ్ర నలనుగాంచి!
 నీవుచెప్పంగ విందులే శ్ర నిజమదేదో?
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్ర రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్ర పంతమేల.

66

సీ॥ వేరొకసంగతి శ్ర వింతగాఁజరిగెను
 విసుగుచెందకవీవు శ్ర విందువేని
 పదునాలుగేండ్లాయె శ్ర పతియేగియుండిరి
 వైద్యంబుయుద్ధాన శ్ర వనరజేయ
 యుద్ధంపు ఘోరంబు శ్ర లున్నవున్నట్లుగా
 నాయాంధ్రప్రభయపై శ్ర యందజేయ
 జాబులురాకున్న శ్ర గాబరాపడినేను
 నొకరాత్రి సమయాన శ్ర నొంటిగాను

తే॥గీ॥ పండుకొన్నను నిద్దుర శ్ర పట్టదాయె
 అపుడు చూచినదృశ్యంబు శ్ర చెపుదునేను
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్ర రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్ర పంతమేల.

67

సీ॥ ప్రక్కగదినినున్న శ్ర చుక్కంటిదీపంబు
 నేనున్నగదియందు శ్ర కానుపించె
 కనులను తెరచియే శ్ర గాంచుచుంటినినేను
 కలకాదు సుమ్మయ్య శ్ర కమలనయన

కవులువర్ణించెడు శ ఘనశక్తిరూపంబు
 కాశ్యకు గజైలు శ ఘల్లుమనఁగ
 ఎఱైనయారూపు శ క్రొత్తగానుడంగ
 నాకండ్లయెదుటనే శ నాతినిలిచి
 మగువ చింతించకు శ మరిరేపు జాబందు
 నిఁకఁబోదునేనని శ యింతియనుచు

తే॥గీ॥ చేతులెత్తంగనామెయు శ చేతులెత్తి
 మాయమయ్యెను ఘడియలో శ మధువిరోధి
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంథమేల.

68

సీ॥ ఇకనొక్కమారునే శ నింపుగాఁజూచితి
 ఈశక్తి రూపంబు శ వింతగాను
 నాపెద్దబిడ్డపు శ నాప్రక్కలోనుండ
 చంటిబిడ్డగనున్న శ సమయమందు
 ప్రక్కలోనున్నట్టి శ పసిబిడ్డనెత్తియు
 చేతులుకాశ్యను శ చీల్చివైచి
 నాయెదురుగతిని శ నామోముఁజూచుచు
 నదరదుబెదరదు శ నాతియపుడు

తే॥గీ॥ ఇట్టిఘోరాలనెన్నియో శ యింతిచేసె
 తెలియఁజెప్పెదనీచెంత శ తేటగాను

రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతుమేల.

69

సీ॥ ఇంకొక బిడ్డను శ నింతితాపడవై చె
లోతుగానీడున్న శ లోయయందు
గప్పనదూకినే శ చప్పనదెచ్చితి
అడుగువఱకుబోయి శ జడియకుండ
కొన్నాళ్ళక్రిందట శ కొమ్మతావచ్చెను
అప్పరసనుబోలు శ నందముగను
నాపెంటరమ్మని శ నాతినన్ బిలువంగ
చంటిబిడ్డనువీడ్చి శ యెంటిగాను

తే॥గీ॥ ఎల్లువత్తునుచెప్పుమా శ యింతియనిన
నామెచేసిన దొర్జన్య శ మదియువినుము
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతుమేల.

70

సీ॥ చేతిబిడ్డనులాగి శ చేడకోపముతోడ
విసవిసదూకుచు శ విసరివేసె
మరునాడు లేవంగ శ జ్వరముతోనుండెను
కన్నులు తెరువదు శ కదలదాయె
పాలనిచ్చెదనని శ బాలనోటినిబెట్ట
నార్తితోనద్దాని శ నందుకొనదు

అపుడువచ్చెను కోప శ మతివమీదనునాకు
నెన్నియంటినోనేను శ నెంచలేను

తే॥గీ॥ దాచకుండంగఁజెప్పెద శ దానవారి
తప్పనాదనిచెప్పిన శ నొప్పుకొందు
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రానికనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

71

సీ॥ నాబిడ్డలందఱు శ నీబిడ్డలేగార
మనసన్నదున్నదా శ మగువనీకు
దేవతవాసీవు శ దెయ్యానివా లేక
క్రూర రాక్షసిబోలు శ కొమ్మవేము
నీవేమిచేసిన శ నే నొప్పుదునుగాని
పసివారియందేమి శ కసియిదేల
గుమ్మంబు నెక్కక శ పొమ్మింకనీవని
యుద్రేకముగనేను శ నువిదననిన

తే॥గీ॥ కొంతకాలంబు రాదయ్యె శ చెంతఁజేర
పొంచిపొంచియుతిరిగెడు శ పాలతిఁగంటి
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

72

సీ॥ పెండ్లైనక్రొత్తలో శ కండ్లకునగుపడ్డ
వింతయొక్కటి దాని శ వినుమునీవు

తెల తెలవారెను శ్రీ తొలికోడికూసెను
 కావుకావుమనుచు శ్రీ కాకులరచె
 తెరచియెయ్యుండెను శ్రీ తెరదీసికిటికీలు
 గాలివచ్చుటకు గా శ్రీ గడియతీసి
 మెలకువ వచ్చిన శ్రీ మెడయెత్తి చూచితి
 కిటికికావలనుండి శ్రీ నటనగాను

తే॥గీ॥ చూచుచుండిన యువిదను శ్రీ జూచినేను
 గడవిడగ లేచి తలుపుల శ్రీ గడియదీయ
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ్రీ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్రీ పంతమేల.

73

సీ॥ అచ్చటిమెట్లను శ్రీ నతివదిగుచునుండె
 వెంటనే బోవంగ శ్రీ గంటబడదు
 గేటుతల్పులనెట్లు శ్రీ దాటితావచ్చెను
 నిద్రలోనుండంగ శ్రీ నెల్ల వారు
 మూసినతలుపులు శ్రీ మూసినట్లుండెను
 నాశ్చర్యముగ నేను శ్రీ నంతవెడకి
 చెచ్చెరనాగది శ్రీ చేరెడు సమయాన
 నాపతిమేల్కొంచి శ్రీ నన్నునడిగె

తే॥గీ॥ యెచటికరిగితివనగ శ్రీ యెవరొ తొంగి
 చూచినట్లైన వెదకుచు శ్రీ చూడబోతి

రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

74

సీ॥ సలమహారాజును శ సలనాడు శనిపట్ట
పలుకప్టములకోర్చి శ పడినరీతి
ఆ హరిశ్చంద్రుని శ నంటుక విడువక
నక్షత్రకుడుబెట్టు శ సలతరీతి
లంకలోసీతమ్మ శ రాక్షసస్త్రీలచే
పడరాని కష్టాలు శ పడినరీతి
పలుఘోరరూపాల శ పడతిదర్శనమీయ
పడరాని కష్టముల్ శ పడితినేను

తే॥గీ॥ ఇట్టినాటకమాడెడు శ నింతియెవరొ
యింకనోర్చెడు శక్తి నా శ కింతలేదు
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

75

సీ॥ ఎన్ననిచెప్పుదు శ కొన్నియేచెప్పితి
వింతలెన్నియొయుండె శ వినతిజేయ
సంశయంబైనచో శ చక్కగవ్రాయును
చిత్రగుప్తుడువాని శ చేతమీరు
చదివించి తరువాత శ పదిమందిలోనాకు
న్యాయంబుచెప్పమి శ యోయనంత

తప్పులుగలవేని శ తలవంచినీచేత
శిక్షనుబొందెద శ తత్క్షణంబె

తే॥గీ॥ వాయిదావేసి ముందుకు శ వంతులేసి
జననమరణాలలోనన్ను శ జొనుపవద్దు
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

76

సీ॥ ఒకసంశయంబుండె శ నొప్పుగావినునీవు
కోపంబువద్దయా శ కూర్మరూప
మాభారతీయులు శ మహిమాన్వితుడవని
పూజించెదరునిన్ను శ బుద్ధరూప
మాధర్మ శాస్త్రాని శ మగువలకుండెను
కట్టుబాటులవెన్నో శ చుట్టుముట్టి
నీపత్నికోడలు శ నిందందె తిరుగంగ
నేననుకొందును శ నిజముగాను

తే॥గీ॥ ఆదిమూర్తిని నాతని శ యనుగుసుతుని
బోలువారెవ్వరుందురీ శ భూమిననుచు
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

77

సీ॥ అతివయేపనికై న శ నందందు తిరిగిన
మాయాంధ్రకీర్తికే శ మచ్చవచ్చు

పడతి నెల్పులఁబోవ శ పతియప్పుడదలించు
 నిజమెఱుంగడుగాని శ నిందమోపు
 తనుజూదగాడైన శ త్రాగుబోతైనను
 సతికినీతులు నెప్పు శ సాహసించు
 నిదియొక ధర్మమై శ యీలోకముననుంచె
 కొందఱియందున శ కొదువలేక

తే॥గీ॥ ఈ యధర్మంబు మాలోన శ నెన్నఁజాల
 నాకుఁదోచినవిధమిది శ న్యాయమేదో
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ పంతమేల.

78

సీ॥ మాకవుల్ వర్ణింతు శ నీకాంతచేరిన
 వలచివచ్చెనులచ్చి శ వాని ననుచు
 పరులచేబట్టిన శ పడతినిసీవెట్లు
 వఱునదాల్చెదు శ వామరూప
 దశరూపములదాల్చి శ ధర్మాలనిలిపిన
 దైవము తెలియని శ ధర్మమేది
 గడగడలాడును శ కల్లులోకాలన్ని
 నిన్నుజూచిన మాత్ర శ నీరజాక్ష
 యిటువంటి భర్తగా శ రిందిరమ్మకునుండ
 పరులనుజేరంగ శ పరువులేదె

తే॥గీ॥ స్వార్థమించుక లేని ప శ్ర రార్థమేమొ
తలపమాకది మనసుకు శ్ర తట్టదాయె
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ్ర రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్ర పంతమేల.

79

సీ॥ ఇంక నానుకుగొప్ప శ్ర యింతినీకెట్టుల
తెలియునంచునునీవు శ్ర పలికెదేని
ఒక నాటిరాత్రిలో శ్ర చెక చెక వచ్చెను
నీకోడలావాణి శ్ర నేర్చుక తై
పరిచయ స్త్రీలాగ శ్ర పలుకులఁజెప్పుచు
తెరవంక చూచుచు శ్ర నరయుచుండ
ఎవరువారనినేను శ్ర నింతినేనడుగంగ
నానాధుఁడేయని శ్ర నాతిచెప్ప
ఇంటిలోమొగవార శ్ర లెవ్వరులేరమ్మ
మాట్లాడవారితో శ్ర మగువయనిన

తే॥గీ॥ వేదవిదులందు గురువుల శ్ర వేత్తలందు
అతివగోషాలులేవని శ్ర యామెపలికె
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ్ర రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ్ర పంతమేల.

80

సీ॥ అనుచుండ తెరతొల్ల శ్ర నాసందులొనుండి
చేతులపు స్తకాల్ శ్ర చేర్చిపట్టి

నాల్గుమోములవాడు శ నాకంటబజియెను
చిటికెలోనతడప్పు శ చెదరిపోయె
కండ్లునల్పుచులేచి శ కడుమోదమందితి
కలలోనగూడను శ గడపదాటి
రానినీసుతుగాంచి శ లోనెంచితినినేను
బలుగొప్పతరహాయె శ బ్రహ్మాదనుచు

తే॥గీ॥ బంధుదయమీకు మామీద శ ప్రబలియుండ
వచ్చుచుందురు మీరని శ మెచ్చుకొందు
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

81

సీ॥ మాసతీత్వముగనో శ మీసతీమణులంత
భారతంబుకురాగ శ పాడియయ్యె
వెనుకజరిగినట్టి శ వింతనుమరచిరా
మాసతీ యననూయ శ మహిమగాధ
నారదఋషితోను శ బీరాలుపల్కియు
నత్రిమహాఋషి శ యాశ్రమమున
కాలక్ష్మిపార్వతి శ యందాలవాణితో
వచ్చినెగ్గలేక శ కచ్చిగట్టి

తే॥గీ॥ ముగురు మూర్తులనంపంగ శ ముద్దుగాను
బాలలనుచేసి యనుసూయ శ జోలబాడె

రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిస
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

82

సీ॥ అతిధిరూపంబుతో శ ననసూయనడిగిరి
యన్నంబుపెట్టమ్మ శ యాకలనుచు
పెట్టెడునమయాన శ దిట్టలు వీరంత
చీరవిప్పియుఁబెట్ట శ నారగింతు
మటుచేయకున్నను శ నారగించమటన్న
మగువతలచెనంత శ మనసునందు
పరమపాతివ్రత్య శ భామనునేనైన
వీరెల్ల బాలురై శ వెలయుననుచు
చేతజలముఁబట్టి శ శిరములజల్లియు
బుజ్జిపాపలజేసి శ బొజ్జనింపె

తే॥గీ॥ చీరవిప్పియె పెట్టెను శ చేరదీసి
మాతృమూర్తిగనింతలో శ మరచినారె
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిస
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

83

సీ॥ చిలిపినారదఋషి శ చెంగునతానేగి
మీభార్యలకుఁ జెప్పె శ మిమ్ముగూర్చి
అనసూయవడిలోన శ నబ్బయిలైరమ్మ
మీనాథులనుచును శ మేలమాడ

కంగారు పడియపు శ కలహాల పెద్దయా
నారదుసలహాను శ నాతులొంది
భూలోకముకువచ్చి శ పుణ్యంపుటనసూయ
పాదంబులనుతాకి శ పతుల నడుగ

శ్రీ॥ ఎవరిభర్తనువారలే శ యెత్తుడనగ
నొకరినాఘని నొకరెత్తి శ యోడిరయ్య
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

84

శ్రీ॥ మంత్రతంత్రములేవి శ మాకు తెలియవైన
మాదేశనీతిలో శ మహిమలుండె
సూద్యనినిల్పిన శ సుమతియేసాక్ష్యంబు
పతిభక్తిలోనున్న శ పట్టుదెలియ
సత్యంబు తప్పని శ సత్యహాశ్చంద్ర
గాధయేభారత శ ఘనతదెల్పు
మాదేశవాసుల శ మంచినిపరికించి
దేవతలతిరుగుట శ తేటబడియె
భారతీయులతోటి శ బంధుత్వముండుట
మాప్రాతకథలె ప్రా శ మాణికములు

శ్రీ॥ అట్టిమైత్రిని నింకను శ గట్టిపఱచ
కంకణముదాల్చిరావయ్య శ కరుణతోడ

రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

85

సీ॥ దేవుండవీవని శ కావరమ్మంచును
నిన్నుబిల్చుటలేదు శ నిజమునమ్ము
భారతస్త్రీలకు శ పతియైదైవంబన
నితరదైనములేల శ యెంచిచూడ
తండ్రిగానినుబిల్తు శ దైవముగాగాదు
తనయగా నన్నెంచి శ తరలిరమ్ము
మాప్రజల్తప్పలు శ మది నెంచినిలువకు
అందరిశిక్షనే శ ననుభవించు

తే॥గీ॥ నిన్నుజూచిన మీదట శ నెంతపాపు
లైన పాపనుతాడుడు శ శ్రీనివాస
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

86

సీ॥ పిలిచిన రాకున్న శ చులకనగానెత్తు
నాదేశవాసులు శ నన్నుజూచి
ఇంతధైర్యముగాను శ నింతినన్ బిల్చుట
కవితవ్రాయుటకంచు శ కథలుచెప్పి
గుసగుస లాడంగ శ పసచెడినామది
పరిపరివిధముల శ బాధచెందు

నమ్మినమనసును శ నసబెట్టజూచిన
సృష్టి కేసప్తంబు శ చిత్రరూప

తే॥శ్రీ॥ బాల్యమాదిగతెలియక శ పట్టుబడని
నిన్నెనమ్మితి కష్టాల శ నెన్నొబడితి
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

87

శ్రీ॥ సానబట్టినగాని శ చక్కనిదైనను
వజ్రంబునకునెట్లు శ వన్నెవచ్చు
శాశ్వత కీర్తిని శ విశ్వమందుననుంచి
యేకోటి కొకరినో శ యెంచిసీవు
ముప్పతిప్పలుబెట్టి శ గొప్పనుదెత్తువు
నీకున్న గుణమది శ నాకుతెలిసె
చిన్నతనమునుండి శ కన్నుంచినామీద
కక్షకడితివయ్య శ కపటముగను

తే॥శ్రీ॥ వింతరూపాల జాల్చెడు శ విష్ణువీవు
నలతబెట్టంగ మాయను శ నంపితౌర
రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

88

శ్రీ॥ తెలిసికొంటిని నిన్ను శ తెలివితేకున్నను
పడతినై నను నేను శ జడియనిక

బాలికగానుండి శ బాల్యంబునందున
 నేననుకొంటిని శ నేర్పుగాను
 అహిమగిరికేగి శ యందుతపముచేయ
 బాగనియెంచెనా శ జోగిమనసు
 ప్రీనాటచే నేను శ సిరిసంతతులగల
 సంసారగుహలోన శ సతిగమెలగి

తే॥గీ॥ సల్పియుంటిని సత్కర్మ శ శాంతముగను
 ముక్కుమూసియుఁ గూర్చుండ శ నెక్కువైన
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

89

సీ॥ మజ్జిగలోవెన్న శ మరియుంటనట్లుగా
 సంసారమందున్న శ సతినినేను
 కట్టెలోనగ్నియు శ కండ్లకందనిరీతి
 తపముననున్నట్టి శ తన్వినేను
 కష్టంబుసుఖమును శ నిష్టంబుగా నెంచి
 కాలంబుగడపిన శ శాంతనేను
 నాల్గుగోడలమధ్య శ నన్యంబు నెరుంగక
 నిన్నెనమ్మిన యట్టి శ నెలత నేను

తే॥గీ॥ నీకు చెప్పెడి దేమిటి శ నిఖలమెఱిగి
 సర్వజీవులఁబ్రోచెడు శ సత్యరూప

రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ. రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

90

సీ॥ భారతదేశాన శ భాగ్యవంతులునుండ
బరువైన బిరుదుల శ బంటులుండ
వేలకు వేలుగా శ వేదవేత్తలునుండ
పండితశ్రేష్టులు శ పదుగురుండ
సర్వజ్ఞలయినట్టి శ సఖయ లెందరొయుండ
నిందరందునకొద్ది శ యింతినైన
నాయంటబసచేయ శ నీయంటివానికి
చిన్నతనంబయ్య శ చెప్పనీవు

తే॥ గీ॥ గర్వమించుక లేనట్టి శ ఘనుడవైన
భక్తిధనముకు లొంగెడు శ బంధువైన
రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

91

సీ॥ ఆకలియనిబిల్వ శ దాకొందు వేలయా
లోకపోషకకీర్తి శ నీకుతగదు
నీసతీమణియిచ్చు శ నిండైనబియ్యంబు
నాయాకలణచదు శ నమ్మునీవు
దాహంబు మెండాయె శ ధరనున్నజలమంత
త్రాగిన దప్పిక శ తరుగదాయె

నమ్మునీరాక చే శ నాయాకలడగును
 సంశయంబులుదీర్చి శ చక్కనైన
 జ్ఞానామృతంబను శ పానకంబునునిచ్చి
 దాహంబుతీర్చుమా శ తత్క్షణంబె

తే॥గీ॥ యెట్టియాహారమైనను శ పొట్టనింపు
 అత్తనిండునుపరమాత్మ శ నందుకొనిన
 రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

92

సీ॥ యెన్నెన్నోబిరుదుల శ వన్నెకాడవునీవు
 అతివనె నాయాక శ లణచవేని
 సీబిడ్డచేసెడు శ నిండైన సృష్టిని
 మ్రొంగివై చెదనేమొ శ తొంగిచూడు
 ధరలోన ప్రవహించు శ ధన్యగంగనునాపి
 త్రొగివై చెదనేమొ శ తరలిరమ్ము
 కోపంబు నెఱుంగని శ కోమలాంగినినన్ను
 రెచ్చకొట్టకు మింక శ పిచ్చివాడ

తే॥గీ॥ ముసుగుతొలగించిరమ్మింక శ విసుగుగలిగె
 కట్టివేసితి నీమాయ శ కట్టిపెట్టు
 రమ్ము రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

93

సీ॥ దొంగవునీవను శ బంగరుపల్కులు
 నేటికర్థములాయె శ తేటగాను
 నిన్ను నమ్మినప్రాణి శ మిన్నగానెంచెడు
 నిష్టార్థమంతయు శ నష్టపఱచి
 దోచివేతువుగదా శ దొంగలాగుననీవు
 నినునమ్ముటే గొప్ప శ నేరమందు
 జరిగినదానికి శ జగడంబులేలయా
 మఱిమఱిదెప్పెడు శ మగువగాను

తే॥ గీ॥ ఇవియుమనసుననిడుకొని శ యింటికరుగ
 తన్విమన్ననలీదని శ తలఁచవలదు
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరచూత్త శ పంతమేల.

94

సీ॥ చెప్పమరచితయ్య శ గొప్పవిషయముండె
 మణిమందిరమువ్రాయ శ మనసునందు
 కోర్కెగల్గిన నాడు శ కొమ్మయెవరొవచ్చి
 కలలోన వింతైన శ కాంతిబోలు
 చంటిబిడ్డనునాకు శ చనవుగా నందీయ
 చేతదీసుకనేను శ కౌతుకముగ
 నాగుండెకద్దుచు శ నాతినంకనుజూడ
 బాలునిసైగతో శ భామజూడ

తే॥గీ॥ గాలుడప్పుడుశ్లోకాల శ పాడెనీదు
 లీలలన్నియు నెఱిగితి శ గోలనయ్యు
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రానికనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

95

సీ॥ అందున్న భావంబు శ లన్నియునెఱిగితి
 పరవశంబయ్యెను శ భావమందు
 ప్రక్కకు తిరుగంగ శ పడతిగానంగరాదు
 నిన్వెర పడినేను శ దవ్వనందు
 మంచంబుమీదికి శ దించియుపాపను
 ప్రక్కనుపడుకొని శ పాలునిచ్చి
 నిమరబుచ్చినమీద శ నిదురఁబోతినినేను
 దానియర్థముచెప్ప శ దాచకుండ

తే॥గీ॥ చిత్రలీలలు భారత శ స్త్రీలకిట్లు
 చూపుచుందువ యందఱు శ చోద్యమొంద
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

96

సీ॥ పలుకవుపిలువఁ నీ శ పాలనంబేలయ్య
 నిండ్లైన బిరుదుల శ చెండుగట్టి
 పాలసంద్రమునందు శ పారవేయుమునీవు
 శంఖచక్రగదల శ చక్కపీడి

గరుడునివదలుము శ గగనంబులోనికి
 నాగరాజునువీడ శ న్యాయమాను
 వేగంబె దిగుమయ్య శ విలువైననీసీటు
 మంచివారేలంగ శ మించిపోడు

తే॥గీ॥ లేనిగొప్పలుపోగడెడు శ లేమగాను
 నున్నదంటిని నలుకేల శ నులుకదేల
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

97

సీ॥ గడచినజన్మల శ కర్మలన్నియుఁగల్పి
 నూరేండ్ల వారొందు శ యోధునిచ్చి
 ముప్పదేడులపైగ శ తిప్పలుఁబెడికివి
 నిలుపుము చాలించు శ తులవతనము
 మాకవులే మాటలు శ మదికివచ్చెనునేడు
 కృష్ణావతారంబు శ కిలకు తెలిసె
 పొగడుచుండిన నిన్ను శ పొంగిపోవుచునీవు
 రక్షింపబూనెడు శ రాజువనుచు

తే॥గీ॥ తెలిసికొనియునునేవట్టి శ తెలివితోడ
 పిలువజాలంగనేరని శ కలికినేను
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుకవేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

98

సీ॥ విసిగియుండుటచేత శ కసరుకొంటినిగాని
 భక్తిసీపైలేని శ భామగాను
 ఏమేమి యంటినో శ యెంచి కోపించక
 మన్నించియపియన్ని శ మరచిపొమ్ము
 దేవనేగంటిని శ దేవకాంతలునన్ను
 మారురూపంబుల శ మాయఁజేయ
 నాయుంటిచుట్టును శ నటనగాదిరిగియు
 దొరికిపోయిరిసుమ్మ శ పరువుపోగ

తే॥ రీ॥ క్రొత్తలేదయ్య సిరికిఁ సీ శ కోడలికిని
 వారితోగూడసీరాక శ వన్నెకెక్కు
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

99

సీ॥ మత్స్యవతారుడా శ మర్యాదఁజేసెద
 కూర్మావతారనిన్ శ కొలుతు నెపుడు
 వరహావతారుడా శ వరములసీవయ్య
 నరసింహానికిదె శ నతులఁజేతు
 వామనరూపుడా శ వందనంబులునీకు
 రామావతారుడా శ రమ్మరమ్మ
 పరశురాముఁడనీకు శ ప్రణతుల నర్పితు
 బలరామకృష్ణాఖ్య శ భక్తిజేతు

బుద్ధానతారుడా శ బోధ చేయుమునాకు
 కల్క్యినతారుడా శ కాపరమ్ము
 తే॥గీ॥ శ్రీమహావిష్ణురానయ్య శ శీఘ్రముగను
 మగువమణియమ్మ పిలుపిది శ మానమేల
 రమ్మ రమ్మయ్య మణిమంది శ రాని కనిన
 పలుక వేలయ్య పరమాత్మ శ పంతమేల.

100

ఫ ల శ్రు తి

సీ॥ ఎనుబదిపద్యాల శ నెలమివ్రాసియునేను
 పుస్తకంబును నెట్లు శ పూర్తిజేతు
 ననుచు దలంచుచుండ శ నారాత్రియందున
 నిదురబోతిని మది శ కుదురులేక
 వనితయొక్క తెవచ్చి శ వ్రాసిననాపొత్త
 మెత్తుచుకలముతో శ మెల్లగాను
 వ్రాయుచుండిననేను శ వనితతోనిట్లులంఁగి
 నాపుస్తకంబందు శ నాతిసీవు
 తప్పలువ్రాసెదు శ తరువాతనేదాని
 దిద్దలేననుచును శ పెద్దగానె
 తే॥గీ॥ కసిరినేపల్క హాసంబు శ కనులదోప
 పడఁతి పండితురాలవై శ పరగితీవు
 నేనువ్రాయంగనచ్చునా శ నీకుననుచు
 చిన్ననగవున నన్గేలి శ చేసెనామె

101

తే॥గీ॥ అట్టిభారతి యమృతపు శ హాసరేఖ
భక్తిసీగ్రంథపాఠక శ ప్రజలయందు
నిల్చివిద్వైలయందున శ నేర్చునిచ్చి
ప్రోచుచుండును సతతంబు శ పొలుపుమీర 102

కం॥ మణిపూర్వపు తపముననే
మణిబాహ్యపు దృష్టియందె శ మాధవుగాంచెన్
మణిమనసు మందమెరిగియె
మణియమ్మకు కాళిమాత శ మాటలునేర్చెన్ 103

కం॥ మణులనునిటికెలవాణియె
మణియమ్మకు నాకునియ శ మక్కువతోడన్
మణిమందిరంబు కట్టితి
మణిగొప్పనుపొగడకండి శ మతిమతి మీరల్ 104

కం॥ మణిమందిరంబు చదివిన
మణిమందిర మందునున్న శ మర్మముగనినన్
మణిమందిర వాసుండగు
భణిశయనుండు మీకునిచ్చు శ పలుభోగములన్ 105

కృష్ణార్పణమస్తు

సంపూర్ణము

పేజీ

తప్పు

బిస్సు

10

చేతపైచి

చేతపైచి

12

జక్కెడెప్పి

జెర్పిచెప్పి

19

నా తండ్రి

నాతండ్రి

24

నవారగా

నవారిగా

28

ఎట్టు

ఎట్టు

28

ఘనుడవు

ఘనుడవు

31

గూర్తించు

గూర్తించు

35

నేనేంత

నేనెంత

37

చూపులే

చూపులే

53

యునును

యుండును

54

అయహంకారం

అయహంకారం

55

నిదురిపె

నిదురిపై

58

నగినెను

నగినేను

67

కష్టంబు

కష్టంబు

75

పరువులేదె

పరువులేదె

మణియుమ్మగారి గ్రంథములు

శుష్మద సందేశము	ద్విపద	0—3—0
నివేదిక	పద్యరచన	0—2—0
మణి భావమణులు	పద్యకావ్యము	0—8—0
మణి మందిరము	పద్యకావ్యము	1—0—0
.. క్యాలికోటై ందు	..	1—8—0

రాబోవుగ్రంథము— మణిమాలలు

అక్షరము :

యస్. మణిరామచంద్రరావుగారు

గూడూరు నెల్లూరుజిల్లా

శేక

T. పీఠభద్రరావుగారు. V. M. రాజమండ్రి.

